

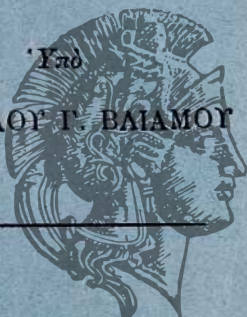
Ἡ ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ XIX ΑΙΩΝΑ

ΛΟΓΟΣ ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ

ἐντολῇ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ «ἐλληνικοῦ τμήματος
τῆς διεθνοῦς ποινικολογικῆς ἐνώσεως»
ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Παρναδοῦ
τῇ 23 Ἰουνίου 1903 γενομένοις ἐγκαινίοις

ὑπὸ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΒΑΙΑΜΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἑφημερίδος τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

545

ΑΘΗΝΗΣΙ

1904

Β ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΛΕΠΟΝ

ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ

ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ
ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ
ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ
ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ ΕΠΙΤΡΟΜΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ
1891

Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ XIX ΑΙΩΝΑ

Ἡ γένεσις τῆς «Διεθνοῦς ποινικολογικῆς Ἑνώσεως» καὶ ἐξάπλωσις αὐτῆς, καθ' ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον οὐδαμῶς ἐστὶ γεγονός τυχαῖον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἡ ἱστορία αὐτῆς τυγχάνει αὐτῇ ὁλόκληρος ἡ ἐξέλιξις τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν XIX αἰῶνα, ἥς καρπὸς ἀγλαὸς ἡ «διεθνῆς ποινικολογικὴ ἑνωσις», πρόκειται, περὶ αὐτῆς δ' ἵνα ὁμιλήσωμεν, ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσωμεν σχηματῆσαι τινὲς τῶν περιπετειῶν τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν καταρруέντα αἰῶνα.

Ποινικὴ ἐπιστήμη τελευτῶντος τοῦ XVIII αἰῶνος.—Ὁ ἀνθρωπισμὸς (humanismus), ὁ ἐκ τοῦ ἱεροῦ νόρθκος τῶν ἐκ τῆς νέας Ρώμης εἰς τὴν παλαιὰν μεταναστευσάντων λογάδων Ἑλλήνων καθ' ὅλην τὴν Ἑσπερίαν μεταλαμπαδευθεὶς, αἱ ἀνακαλύψεις καὶ ἡ παρρησία τῶν ὑποφθῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, οἷοι ὁ Kopernikus, ὁ Galilei, ὁ Grotius, ὁ Puffendorf, ὁ Hobbes, ὁ Spinoza, ὁ Locke, ὁ Thomasius, ὁ Wolff, ὁ Montesquieu, ἐβαυχάλησαν καὶ ἐγαλοῦνησαν τοὺς φιλοσόφους τοῦ XVIII αἰῶνος καὶ ἀνέδειξαν αὐτοὺς τοὺς ἀμέσους ἡρώας τῆς ἀναμοχλεύσεως τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης καὶ δικαιοσύνης, ἥς ἐν ὀνόματι ἐκπνέοντος τοῦ πολυχρήστου αὐτοῦ αἰῶνος ἡ Εὐρώπη συνάψα μετεβάλλετο θαμὰ εἰς κηλίδας κλαυθμῶνος, συγγερά δ' ἐστὶ τραγῳδία ἡ περιγραφή τῶν βασάνων, δι' ὧν ἐπεδιώκετο ἡ περιστολὴ τοῦ ἀδικήματος καὶ αἷς ἡσμένειζεν ἡ τότε πολιτεία. Ὁ Cantù (Beccaria ed il diritto penale) μνημονεύει ὅτι πρὸς ἐξεύρεσιν φρικαλεωτέρων βασάνων τοῦ κατὰ τοῦ Λουδοβίκου XV ἀποπειραθέντος φόνου Damiens ἡρωτήθησαν πολλὰ γαλλικὰ δικαστήρια, ἅτινα ἔσπευσαν ἀσμενέστατα νὰ διαβιβάσωσι τὴν φωτεινὴν γνώμην αὐτῶν, ἀλλ' οἱ ἱατροὶ δίκην ἐπιδιαιτητῶν ἀπεφάναντο ὅτι «ἡ ὠμοτέρα βάσανος ἦν ἡ τῶν σιδηρῶν ὑποδημάτων», πλὴν ἐπιβληθείσης καὶ οὐδαμῶς ἐπηρεασάσης τὸν κακοῦργον, ἡ χεὶρ αὐτοῦ κρατοῦσα τὸ φοινικὸν φάσγανον παρεδόθη βραδείαις φλοξί, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα αὐτοῦ πεφυρακτωμέναις λαβίσις ἐτανύσθη, ἐσύρθη περὶ τὴν μίαν ὥραν ὑπὸ τεθρίππου, ἐχύθησαν ἐκ περιτροπῆς ἐν ταῖς οὐλαῖς ρητίνη, κηρός, ἔλαιον, μόλυβδος ζέοντα, τῶν βασανιστηρίων διαρκεσάντων 5/4 τῆς ὥρας, τὰ λείψανα ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ὁ πατήρ, ἡ γυνή, ὁ υἱὸς ἐξωρίσθησαν διὰ βίου, οἱ ἀδελφοὶ κατηναγκάσθησαν νὰ ἀλλάξωσιν ὄνομα, ὁ γενέθλιος δόμος κατηδαφίσθη.

Τοιοῦτων αἱματηρῶν κηλίδων βρίθουσι τὰ χρονικὰ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης τοῦ XVIII αἰῶνος, πλὴν ὁ κόσμος περιδεῆς ἐσίγα, ὅτε μία χεὶρ ἡρωϊκῇ σημαίνει τὸν τῆς ἐξεγέρσεως κώδωνα ἐν Γαλλίᾳ, ἐπὶ τῷ γεγονότι τῆς ἐν ἔτει 1762 καταδίκης τοῦ ἀθώου τὸ θρήσκευμα διαμαρτυρομένου ἐμπόρου ἐκ Toulouse Jean Calas, κατηγορηθέντος ἐπὶ φόνῳ τοῦ υἱοῦ, ἀποπειρα-

θέντος νὰ ἀσπάσῃται τὸν καθολικισμόν, ἐκτοξεύει ὁ Voltaire βέλη δακέ-
θυμα κατὰ τῶν ἀπαισίων λειτουργιῶν τῆς τότε ποινικῆς δικαιοσύνης καλῶν
τούτους «des barbares en robe». Ὁλίγω βράδιον ἐν ἔτει 1764 μίᾳ παρή-
γορος φωνὴ βροντᾷ κραδαίνουσα σύμπασαν τὴν Εὐρώπην, εἰς φίλος τοῦ Vol-
taire ὁ Beccaria δημοσιεύει τὸ εὐαγγέλιον ἐκεῖνο «dei delitti e delle pe-
ne», ὑπομιμνήσκων τὴν ὑποθήκην τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὅτι «ὀφείλει τις
ἀναμιμνήσκεισθαι τῶν ἐστερημένων τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας ὥσει ἦν μετ' αὐ-
τῶν ἐν εἰρήτῃ» προτείνει ὁλοσχερῇ ἀναμόρφωσιν τῆς ποινικῆς νομοθεσίας,
προστασίαν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς δικαστικῆς αὐθαιρεσίας,
ὡς παλλάδιον δὲ τὸ δόγμα «nulla poena sine lege, nullum crimen sine
lege» ὑποδεικνύων ἐπάγεται ὅτι ἡ ποινὴ «...ἀνάγκη νὰ ἐμποιῇ τὴν ἰσχυ-
ροτέραν καὶ διαρκεστέραν ἐντύπωσιν ἐν τῷ νῷ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἡττον
σκληρὰν ἐν τῷ τοῦ κακούργου» καὶ ἀναθεωρῶν τὴν ποινικὴν θεσμοθεσίαν
ἐκείνων τῶν χρόνων συνοψίζει ἐν τέλει ὧδε: «Ἵνα πᾶσα τιμωρία μὴ ᾖ πρᾶ-
ξις βίαία ἐξασκουμένη παρ' ἐνὸς μόνον ἢ παρὰ πλείονων καθ' ἐνὸς πολίτου,
πρέπει κυρίως νὰ ᾖ δημοσία, σύντομος, ἀναγκαία, ἀνάλογος, τῷ ἀδική-
ματι, ὑπαγορευομένη παρὰ τῶν νόμων καὶ ὅσον ἔνεστιν ἡπιωτέρα ἐν ταῖς
δεδομέναις περιστάσεσιν».

Κλαδικὴ ἢ μεταφυσικὴ σχολή.— Μετὰ τῆς ἐνθέου φωνῆς τοῦ θαυ-
μαστοῦ τῶν Ἐγκυκλοπαιδικῶν ἡμεῖς το συγχρόνως καὶ ἀλλαγῶ τῆς Εὐρώ-
πης ἡ φωνὴ ἀνδρῶν ὑπὸ τῶν αὐτῶν σωτηρίων ἰδεῶν αἰσθηλατωμένων, αἰ-
τινες ὑπῆρξαν ἄνθη μακράς καὶ βαθμιαίας ἐξελλίξεως, οὕτω δ' ὁ Sonnenfels
ἐν Αὐστρίᾳ, ὁ Hommel ἐν Γερμανίᾳ, ὁ Howard ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ Globig ἐν
Ρωσσίᾳ, ὁ Merlin ἐν Γαλλίᾳ, ἡ Berner oekoumenische Gesellschaft
διαγωνισμὸν περὶ ποινικῶν κηρύττουσα, ὁ Filangieri ἐν Ἰταλίᾳ, Φρειδερί-
κος ὁ Μέγας, Ναπολέον ὁ μέγας, Αἰκατερίνη ἡ II, Ἰωσήφ ὁ II ἐν Αὐ-
στρίᾳ, Leopold ὁ II ἐν Τσσχάγῃ, ὧν οἱ μὲν σοφοὶ διὰ συγγραφῶν, οἱ δὲ
σκηπτοῦχοι διὰ νομοθετημάτων ἀναμορφωταὶ ἀναδείκνυνται τῆς ποινικῆς
δικαιοσύνης, οἱ βασανισμοὶ ἐφυγαδεύθησαν, ἡ δικαστικὴ αὐθαιρεσία ἀπε-
σχορακίσθη, ἡ θανατικὴ ποινὴ περιωρίσθη ἢ τέλεον κατελύθη, τὰ ὄρια τῆς
ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας ἔπαυσαν συγχέομενα μετὰ τῶν τοῦ ποινικοῦ δι-
καίου, ἡ ποινὴ ἐπεδίωξε τὸν πολιτικὸν σκοπὸν αὐτῆς, οὕτω δὲ παρελθούσης
τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ XIX αἰῶνος ἀνέθορε πλήρης ἡ κλασικὴ σχολὴ
δίχην ἱρίδος συμβολίζουσα τὴν τάξιν καὶ εἰρήνην, δίχην ἀστέρος διαχέουσα
τὰς ζειδόρους αὐτῆς ἀκτῖνας πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ὑπόστασις τῆς μητρὸς ταύτης σχολῆς ὑπῆρξε διφυής, ἤτοι χρᾶμα
μεταφυσικοῦ καὶ πρακτικοῦ. Τὸ πρῶτον σημαίνει τὸ πρόβλημα τὸ φιλοσο-
φικὸν ἐκεῖνο ὅπερ τυγχάνει τοσοῦτον ἀρχαῖον ὅσον καὶ ἡ φιλοσοφία αὐτή,
δῆλον ὅτι τὸ ἄτερμον νεῖκος περὶ ὑπάρξεως ἢ μὴ τοῦ liberum arbitrium,
τοῦ ἐκουσίου ἢ τοῦ ἐφ' ἡμῖν κατ' Ἀριστοτέλη, τοῦ αὐτεξουσίου κατὰ Μεθό-
διον, καθ' ὃ αἱ ἀνθρώπιναι πράξεις δὲν συμβαίνουσι κατ' ἀνάγκην, ὡς ἰσχυ-

ρίζοντο Ἡράκλειτος, Σωκράτης «κακὸς ἐκὼν οὐδείς», Πλάτων «οὐκ ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι τὸ σπουδαῖον εἶναι ἢ φαύλους», ἀλλ' ὡς ἐδόξαζεν Ἀριστοτέλης «ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία». Τὴν γνώμην τοῦ Σταγειρίτου ὑπεστήριξαν πολυπληθεῖς Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι φιλόσοφοι, πατέρες τῆς ὀρθοδόξου καὶ δυτικῆς ἐκκλησίας, φιλόσοφοι τῶν νεωτέρων χρόνων, οὐδέποτε δὲ ζήτημα φιλοσοφικὸν ἀνερρίπισε τοσαύτην φλόγα ὅσῃν τὸ παρόν, ἀλλ' ὡσαύτως οὐδέποτε ἀπολογηταὶ τοσοῦτον ἄστοργον τὴν φύσιν εἶδον ὅσον οἱ τοῦ αὐτεξουσίου, διότι δύο ἀδυσώπητοι νόμοι αὐτῆς ἀντίκρουσιν ἀντίκεινται τούτῳ, δηλοῦν ὅτι ὁ τῶν αἰτίων καὶ ὁ τῆς διατηρήσεως τῆς δυνάμεως. Τὴν προφανῆ ταύτην ἀντινομίαν ὁ βαθυνότερος τῶν φιλοσόφων ὁ Kant πειρᾶται νὰ συμβιβάσῃ καὶ ἐν τῇ «Kritik der reinen Vernunft» παρέχει τὴν τε θέσιν καὶ ἀντίθεσιν, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἔχει οὕτως. «Ἡ αἰτιότης κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως οὐδαμῶς ἐστὶν ἡ μόνη, ἐξ ἧς τὰ φαινόμενα τοῦ κόσμου ἐν συνόλῳ νὰ πηγάζωσι δύνανται. Πρὸς διαφώτισιν αὐτῶν χρήζομεν προσέτι καὶ ἐτέρας τινὸς αἰτιότητος, τῆς τοῦ αὐτεξουσίου, ἡ δὲ δευτέρα ὡς ἐξῆς «οὐδὲν αὐτεξούσιον ὑφίσταται, ἀλλὰ τὰ πάντα συμβαίνουσιν ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως». Τὸν Εὐρῶδιον δεσμὸν ἀπελπίσας νὰ λύσῃ ἔτεμε διὰ τῆς μεγαλοφυοῦς ἐπινοήσεως τοῦ «ὄντος καθ' ἑαυτόν», Ding an sich καὶ τῆς διακρίσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν «φαινομένων» «Erscheinungen», καὶ ἐν μὲν τῇ σφαῖρᾳ τοῦ «ὄντος καθ' ἑαυτόν» ἀνευρίσκει «die transcendente oder intelligible Willensfreiheit» «τὸ ὑψηλὸν ἢ ἰδαρικὸν αὐτεξούσιον» καὶ τὸν «intelligiblen Charakter» «τὸν ἰδαρικὸν χαρακτήρα» τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐν τῇ αἰθερίᾳ σφαίρᾳ τοῦ «ὄντος καθ' ἑαυτόν» παραμένει ἐλεύθερος, ἐν δὲ τῇ χαμαιπετεῖ τῶν φαινομένων σφαίρᾳ ἄρχει ὁ φυσικὸς τῶν αἰτίων νόμος, ὑφ' οὗ καὶ ὁ «empirische Charakter» ὁ «ἐμπειρικὸς χαρακτήρ» τοῦ ἀνθρώπου διέπεται, δηλοῦν ὅτι ὁ αἰσθητὸς καὶ οὐχὶ ὁ νοητὸς ἄνθρωπος καὶ αὐτοῦ μὲν τοῦ ἰνδάλματος ἡ εὐθύνη οὐδένα λόγον ἔχει, οὐχ οὕτως ὁμως ἔχει τὸ πρᾶγμα περὶ τῆς τοῦ πρώτου, ταύτην νομίζει ἀναγκαίαν ὁ Kant, δι' ἧς καὶ ἐπινοεῖ νὰ βασίσῃ τὴν εὐθύνην τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ἐπὶ τοῦ «Kategorischen Imperativus» τοῦ «κατηγορικοῦ προστακτικοῦ», φωνοῦντος ἐκάστοτε «du sollst» «ὀφείλεις».... (Kritik der praktischen Vernunft).

Ἄλλ' ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος προῖον τυγχάνει ψυχικῆς ἀνατροφῆς, ἥτις πολλάκις ἐκ τοῦ ἀμαρτάνοντος οὐδόλως ἐξηρτήθη, ὅτε ἡ προϋπόθεσις τῆς εὐθύνης, ἥτοι τὸ κατηγορικὸν προστακτικὸν τοῦ Kant παντελῶς ἐλλεῖπει καὶ ἐπομένως κατὰ τὸν φιλόσοφον τιμωρία οὐδαμῶς χωρεῖ, τοῦθ' ὅπερ καὶ κατὰ τοῦ θετικοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ κατὰ τῶν νέων ποινικολογικῶν ἀρχῶν ἀντιστρατεύεται, διότι, ὅτε ἡ οἰκογένεια, τὸ σχολεῖον, ἡ κοινωνία δὲν κατάρθωσαν, δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς ποινῆς, ἥτις δύναται πολλάκις νὰ συντελέσῃ πρὸς γένεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἰδέας τοῦ καθήκοντος.

Ἐν τῇ ἰδεατῇ ταύτῃ σφαίρᾳ ἠκολούθησε τῷ φιλοσόφῳ τῆς Koenigs-

berg ὁ Schopenhauer δεχόμενος ἐν τῷ «Freiheit des Willens» ὅτι ὁ «ἐμπειρικός χαρακτήρ» τυγχάνει τὸ ἀσυνείδητον προῖον τοῦ «ἰδανικοῦ χαρακτήρος», ἀπορρέοντος ἐκ τῆς βουλήσεως ἐν τῇ φύσει, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπέχει εὐθύνην ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καίπερ οὐδαμῶς πταίσας ὡς πρὸς τὴν γένεσιν τοῦ ἰδίου ἐμπειρικοῦ χαρακτήρος, ὅστις «τυγχάνει κυρίως, ὡς ὅλος ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀντικείμενον τῆς πείρας ἀπλοῦν φαινόμενον, ἐντεῦθεν συνδέεται μετὰ τῶν μορφῶν πάντων φαινομένων, χρόνου χώρου καὶ αἰτίων καὶ ὑπόκειται τοῖς νόμοις τούτων· τούναντίον τὸ «ὄν καθ' ἑαυτὸ» τυγχάνει ἀνεξάρτητον ἀπ' αὐτῶν τῶν μορφῶν, καὶ μηδεμίαν χρονικὴν διακρίσει ὑποκείμενον, ἐπομένως διηνεχὴς καὶ ἀναλλοίωτος ὅρος ὁλοκληροῦ τούτου τοῦ φαινομένου τυγχάνει ὁ «ἰδανικός χαρακτήρ». Ἀλλ' ὡς εἰπομεν οὗτος ὁ ἰδανικός χαρακτήρ ἐπήγασεν ἐκ τῆς ἀρχεγόνου βουλήσεως ἐν τῇ φύσει, τοῦ «Urwillen», ἐπειδὴ δ' οὗτος κατ' ἀνάγκην ἐδημιούργησε τὸν ἐμπειρικὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου ἔπρεπε νὰ μὴ ὑπάρχῃ σκιά εὐθύνης. Πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην κλίνει καὶ ὁ Kohler ἐν τῷ Wesen der Strafe «πλὴν ἡ θεωρία πέπτωται νὰ μεῖνῃ ἐντρυφήμα τῶν ἰδεολόγων μόνον.

Τὸ ἐκούσιον ἢ ἀτεξούσιον τὸ τοσαύτα φιλοσοφικὰς σχολὰς καὶ ἱερὰς συνόδους συνταράξαν, λίθος ἀκρογωνιαίος τῆς κλασικῆς σχολῆς γενόμενον ἐπέπρωτο διὰ νομικῶν χειρῶν σοβαρῶς νὰ κλονηθῇ, φθίνοντος δὲ τοῦ XVIII αἰῶνος Alexander von Joch (Hommel) ἐν τῷ βιβλίῳ «περὶ βραβεύσεως καὶ τιμωρίας κατὰ τουρκικοὺς νόμους» αὐτόχρημα μοιρολάτρης ἀναδείκνυται μνημονεύων τοῦ περὶ ὁμόφρονος Ζήνωνος θεάου, πρὸς ὃν ὁ ὑπ' αὐτοῦ δερόμενος οἰκέτης ἔνεκα κλοπῆς εἶπεν ὅτι μοιραία ἦν αὕτη, ἐκείνου δ' ἀποκριναμένου ὅτι καὶ τὸ δέρειν ὁμοίως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εἰς ἄσπῃρ ἡκτινοβόλοι ἤδη ἐν τῷ ὀρίζοντι τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ἐπισπώμενος τὰ βλέμματα τῶν ἐπαϊόντων, ὁ Anselm von Feuerbach ἐπρωταγωνίσταται ἤδη ἐπὶ τοῦ Forum, ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὡς συγγραφεύς, ὡς νομοθέτης, πρῶτος αὐτὸς ἐπιχειρεῖ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τοῦ οἰκοδομήματος τῆς κλασικῆς σχολῆς νὰ ἐκβάλῃ καὶ ἀντ' αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν αἰτίων νὰ ἐναρμόσῃ διδάσκων ἐν τῇ «Revision». «Ἐκάστη πρᾶξις συμβᾶσα ὤφειλε νὰ συμβῇ, ὥφειλεν οὕτω νὰ συμβῇ ὡς αὕτη συνέβη καὶ ὤφειλε διὰ τοῦτο νὰ συμβῇ, διότι αἷτια ὑφίσταντο, ἅτινα τὸ ὑποκείμενον πρὸς τοῦτο ἠνάγκασαν...» Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενος καὶ τὴν ποινὴν ὡς ἰσχυρότατον αἷτιον ὑπολαμβάνων ἐπινοεῖ τὴν θεωρίαν τοῦ ψυχικοῦ ἐκφοβισμοῦ (Abschreckungstheorie) καὶ ἐπὶ τῆς ἐκφοβιστικότητος τοῦ ἀνθρώπου (Abschreckungsfähigkeit) τὸ καταλογιστὸν ἐδράζων σαλπίζει τὴν χειραφέτησιν τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπὸ τοῦ αἰωνίου σκανδάλου τοῦ ἀτεξουσίου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ σχίσμα τῆς μητρὸς Σχολῆς. Ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ὀρθοδόξων προέκυψεν ὁ Γαλλικὸς ποινικὸς κώδιξ τοῦ 1810, ἐκ τῶν σχισματικῶν ὁ Βαυαρικὸς τοῦ 1813, ἔργον τοῦ ἡγέτου, οἵτινες διένειμαν ἀλλήλοις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Garraud, τὸ νομοθετικὸν κράτος ἐν τῷ πε-

πολιτισμένῳ κόσμῳ.

Κατὰ τοῦ Feurbach ἐγείρεται ἀληθὴς σταυροφορία, Thibaut, Klein Kleinschrod ἐκστρατεύουσι κατ' αὐτοῦ καὶ κατάγουσι νίκην, διότι ὁ Feuerbach, καθ' ἡμᾶς, διέπραξε τὸ ἁμάρτημα νὰ ταῦτίσῃ τὸ εἶδος μετὰ τοῦ γένους, τὸν ἐκφοβισμόν μετὰ τοῦ συνόλου τῶν αἰτίων, ἐν ᾧ οὗτος ἐν τῶν ἀπειρῶν εἰδῶν τοῦ νόμου τῶν αἰτίων τυγχάνει, ἐν τούτῳ δὲ σφαλέντος τοῦ Τιτᾶνος τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης καὶ ἐκλιπόντος, κορυφαῖαι διάνοιαι ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς κλασικῆς σχολῆς συσπειραθεῖσαι ἐσέμνυνον αὐτήν, οὕτω δ' ἡ πλειὰς τῶν Romagnosi καὶ Carrara ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν Rossi, Ortolan ἐν Γαλλίᾳ, τῶν Köstlin, Berner ἐν Γερμανίᾳ ἐκ τῶν κόλπων ἐκείνης ἐμεσουράνησεν, ὡς κομήτης δ' ἀναφαίνεται περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὁ ὀξυνούστατος Geib, βασιζων τὸ καταλογιστὸν ἐπὶ τοῦ ὁμαλοῦ αἰτιατοῦ τοῦ ὑποκειμένου «normale Bestimmbarkeit» (Lehrb).

Περὶ ἐκουσίου ἢ ἀκουσίου συζητουμένου οὐδαμῶς πρόκειται περὶ Βουριδανείου ὄνου σκιᾶς, τοῦ ἀγαλματωδῶς ἐστηκότος καὶ ὀρώντος μακρόθεν τὰς ἴσον ἀπ' αὐτοῦ ἀπεχούσας δύο χλοερὰς δεσμίδας χόρτου, ἀποθανουμένου δ' ἐκ βουλιμίας, τοῦ «liberum arbitrium» ἐπαληθευομένου, διότι ἡ ἀδιάφορος, ἀναίτιος ἡρεμία θὰ κρατήσῃ, ἀλλὰ τὸ ζήτημα κέκτηται πολλῷ μείζῳ σπουδαιότητι, ἔνεκα δὲ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐκουσίου ἢ κλασικῆ σχολῆ γίνεται θέατρον συχῶν καταχρήσεων καὶ διηγεσῶν ἀντιφάσεων. Τῆς ἐπιστήμης δογματιζούσης καὶ τῆς νομοθεσίας κύρουσας ὅτι ὑπεύθυνος πᾶς ὁ ἀπολαύων τοῦ αὐτεξουσίου (λ.χ. Kabl. Grundriss, γερμανικὸς ποιν. κώδ. ἀρθ. 51) ὁ δικαστὴς ἀναζητῶν καὶ οὐχ εὐρίσκων τούτο, ἐὰν τὰ αἰτία ὑπεδούλωσαν ἐν τινὶ κολασίμῳ πράξει τὸν δράστην (Feuerbach, ἔρυνα περιπτώσεων τινων . . .), ἀπολύει τούτον (Tarde), ὡς τοῦτο θαμὰ παρὰ τοῖς ἐνόρκοις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν συμβαίνει, καταδικάζει δ' ἐὰν τὰ αἰτία μὴ ὑποπίπτωσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις τῶν δικαστῶν, οὕτω δ' ἔχομεν ὀλοκαυτώματα δικαστικῶν πλανῶν, ὁ τερατώδης Vacher, ὁ κτηνώδης φονεὺς 11 ἀνθρωπίνων πλασμάτων ἐκαρτομήθη ἐν Lyon, καίτοι ἀναμφισβήτητα ἀνθρωπολογικὰ αἰτία ἔωσαν αὐτὸν εἰς τὰς φρικαλεότητας καὶ τὰ ὄργια. Ἐὰν συμβῇ ὁ δικαστὴς νὰ μὴ πιστεύῃ τὸ ἐκούσιον τίθεται ἐν τῷ πειρασμῷ τοῦ διλήμματος κατὰ τὴν πεποιθῆσιν αὐτοῦ ἢ κατὰ τὸν νόμον νὰ δικάσῃ ἀλλὰ καὶ ἐτέρα ἐκθασίς δυνατὴ τυγχάνει ὁ δικαστὴς θὰ ἀπολύῃ ἀείποτε, τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὡς προϋπόθεσιν τῆς τιμωρίας τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἐκουσίου, διότι κατὰ τὸν ὁπαδὸν τοῦ ἀκουσίου δικαστὴν ἢ προϋπόθεσις αὕτη ἀείποτε ἐλλείπει.

Δεκτοῦ γενομένου αὐτεξουσίου παρὰ τῆς Σχολῆς ἔπρεπεν ὁ ἠθικὸς αὐτοεργὸς νὰ μὴ κολάζεται ὡς ὕδροκομῶν εἰς τὸν πίθον τῶν Δαναίδων, τῶν αἰτίων οὐδαμῶς δυναμένων νὰ ἐπηρεάσωσι τὸν ἄμεσον αὐτοεργόν, πλὴν ἡ Σχολὴ ἀντιφάσκουσα τιμωρεῖ καὶ δὴ ἀρχοῦντως. Διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν

ἐλαφρυντικῶν περιστατικῶν ἡ Σχολή διαπράττει καὶ ἐτέραν ἀντίφασιν καθ' ἡμᾶς, καίπερ ὁμολογοῦσα τὸ κράτος τῶν αἰτίων διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἀποδοχῆς καθιεροῖ ὅμως τὴν σχετικὴν ἐλευθερίαν λακπατοῦσα τοιοιτοτρόπως τὸν στοιχειώδη κανόνα τῆς λογικῆς περὶ τῆς τοῦ μέσου ἢ τρίτου ἀποκλείσεως, διότι ἢ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος ἢ οὐ *tertium non datur*, διότι δεκτῶν γενομένων βαθμίδων ἐλευθερίας ἔπρεπεν ὁ τέως ἐναρετώτερος καὶ ἐπομένως ἐλευθερώτερος νὰ ὑφιστῇται εἰ μὴ βασάνους τοῦλάχιστον ποινὴν αὐστηροτέραν, οὕτως ὁ Tolstoi θὰ ἤρμοζε κατὰ τὴν λογικὴν τῆς Σχολῆς πολιτικὰ ἀδικήματα διαπράττων νὰ διέλθῃ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ βίου ἐν τῇ ἀξένῳ καὶ παγερᾷ Σιβηρίᾳ, διότι κατὰ τοὺς Hegelianer *Köstflin* (*Revision*) καὶ Berner (*Imputationslehre*) διέτριψεν ὑπὲρ τὸ δέον ἐν τοῖς δώμασι τῆς *Besonderheit*, τοῦ μερικοῦ, λησμονήτας νὰ παλινωστῇ ἐνώ- ρως εἰς τὰ τῆς *Allgemeinheit*, τοῦ γενικοῦ, συμβολίζοντος τὸ αὐτεξούσιον!

Ἐνεκα τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐκουσίου παρενοήθη καὶ ὁ προορισμὸς τῆς ποι- νῆς ὁ ἄνθρωπος ὢν αὐτεξούσιος καὶ τὸ κακὸν ἐργαζόμενος ὥφειλε νὰ ἐξα- γισθῇ ἔνεκα αὐτῆς τῆς ἀναξίας (*démerite*, *Unwert*), ἐν ἄλλαις λέξεσι νὰ ταχῇ ἐν ταῖς εἰρκταῖς πρὸς ἐξίλασμόν, οὕτω δ' ἡ ποινὴ καχίστατο οὐ μόνον ἄσκοπος ἀλλὰ καὶ βλαβερὰ ἄσκοπος, διότι κατὰ Σενέκαν μεταφράζοντα τὸν Πλάτωνα «*nemoprudens punit quia peccatum est, sed ne peccetur*», ἀλλὰ τὸ ὑγιὲς τοῦτο δόγμα δὲν συνεβίβαζετο μετὰ τοῦ αὐτεξουσίου καὶ ἐπομένως ἐπειδὴ ἡ ποινὴ οὐδόλως ἐδύνάτο νὰ ἐκληφθῇ ὡς αἷτιον κατὰ τὴν κλασικὴν σχολὴν πᾶσα βελτίωσις ὡς ὠφεῖτο, βλαβερὰ, διότι ἀντὶ τῆς ἠθικῆς συντριβῆς τῆς καρδίας ἐπὶ ἤτοι ἡ ἐκείνῃ τῆς ὑγιείας, ἐξ οὗ πά- σης συμπαθείας ἐξαφανιζομένης ὁ δεσμότης συνελάμβανε μίσος ἀσβεστον καὶ ὠμνεν ἐκδίκησιν κατὰ τῆς μητρὸς αἰσωνιδίας. Εὐτυχῶς ἐν τῇ ἀπο- λύτῳ ταύτῃ θεωρίᾳ δὲν ἐνέμεινεν ἡ κλασικὴ σχολή, δι' ὃ μετὰ τῶν πλεί- στων αὐτῆς προμικτών προεῖλετο κατὰ τὰ εἰωθότα αὐτῇ τὴν ἀντίφασιν τοῦ ἀτόπου, δεξαμένη σκοπούς τινας ὑπὸ τῆς ποινῆς ἐ-ιδιωκεμένους, ἰδίᾳ δὲ τὴν βελτίωσιν τοῦ καταδίκου καὶ οὕτω διὰ τῆς σχετικῆς ταύτης θεωρίας ὡμολό- γει σιωπηλῶς ὅτι ἡ ποινὴ αἷτιον τυγχάνει καὶ τοῦ καταδίκου τὸ αὐτε- ξούσιον σκιᾶς ὄναρ.

Ἄλλ' ἐκ τῆς μεταφυσικῆς βάσεως ὑψουμένη ἡ Σχολή ἐδέξατο μίαν διεύ- θυναι θεωρητικὴν κατὰ τὸν Enrico Ferri (*Sociologia criminale*) «*un indirizzo teorico*» ἥτοι τὴν μελέτην ἐκ τῶν προτέρων τοῦ ἀδικήματος ὡς ὄντος νομικοῦ ἀφρημένου «*lo studio aprioristico del reato, come ente giuridico astratto*» καὶ κατὰ Prins (*La science pénale et le droit po- sitif* ὑπολαβοῦσα τὸν κακούργον οὐχὶ ὡς ὄν ζῶν καὶ ὄν ἄλλ' ὡς τύπον ἀφρημένον ἐπινοηθέντα ὑπὸ τοῦ λογικοῦ χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ πραγ- ματικότης, τὸ ὀδίκημα οὐχὶ ὡς μέρος τῆς πραγματικότητος, ἀλλ' «ὡς ρή- τραν νομικὴν ἀφρημένην ἐγγεγραμμένην ἐν τινι κώδικι» «*comme une formule juridique abstraite inscrite dans un code*» ἐκλαβοῦσα τὴν ποι-

ήν οὐχὶ ὡς ἄμυναν ἀνάλογον πρὸς τὴν προσβολήν, ἀλλ' ὡς ἐν σύστημα ἀφρημένον ὀφειλόμενον τῇ ἐπιστήμῃ τῶν ποινικολόγων, «comme un système abstrait du à la science des criminalistes».

Ἐν τῇ συμπήξει τῶν δογμάτων προβάσα ἡ Σχολὴ a priori καὶ ἐξευροῦσα in abstracto πλασματικὸν καὶ συμβατικὸν τύπον τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπομένως ὑπολαβοῦσα πάντας τοὺς κακούργους ἐφαρμοζόμενους ἐν τῷ ἐκμαγείῳ τοῦ δεκτοῦ γενομένου τύπου παρεδέξατο ὅτι ἦσαν δι-
 ορθωτέοι διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς, ἡ φυλακὴ καὶ ἰδίως ἡ μόρωσις τοῦ καταδίκου ὑπῆρξεν ἡ πανάκεια τῆς κλασικῆς ποινικῆς πολιτικῆς, παρορωμένων τέλεον τῆς ἀπειροῦ ποικιλίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῶν πολλαπλῶν κατηγοριῶν τῶν κακούργων (Prins, op. cit.). Ὁ ἐν Νεαπόλει ἐφέτης Garofalo (La criminologia) λέγει περὶ τούτου τὰ ἐξῆς: «Τί ἐστι κατ' ἀρχὰς κακούργια κατὰ τὸν νομικόν; Οὐδέν. Ἀγνοεῖ σχεδὸν τὴν λέξιν ταύτην. Δὲν ἀσχολεῖται περὶ τὰ φυσικὰ αἷτια τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου, τοιαυτὰ τινα φαίνονται αὐτῷ γνώσεις πολυτελείας. Ὁ κακούργος οὐδαμῶς ἐστι κατ' αὐτὸν ἄνθρωπος ἄρρυθμος «Homme anormal», ἀλλ' ὡς πᾶς τις διαπράξας πᾶξιν ἀπηγορευμένην καὶ τιμωρητέαν. Τοῦτο συμβαίνει διότι ὁ νομικὸς μελετᾷ τὸ ἀδίκημα μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἐπιχειρῶν ἀνάλυσιν συμφώνως τῇ πειραματικῇ ψυχολογίᾳ, οὐδ' ἀναζητεῖ τὴν πηγὴν αὐτοῦ. Περὶ δ' ἀσχολεῖται ἐστὶν ὁ καθορισμὸς τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστῶν τῶν διαφόρων ἀδικημάτων, ἡ ταξινόμησις αὐτῶν ἀναλόγως τῶν προσβαλλομένων δικαίων, ἡ ἀναζήτησις τῆς δικαίας ποινῆς ἀναλόγως καὶ in abstracto, οὐχὶ τῆς ποινῆς τῆς πρακτικῆς καὶ χρησιμοῦ ποινῆς ἐκμηδένισιν τοῦ κοινωνικοῦ κακοῦ».

Ἀλλ' εἵπομεν ὅτι ἡ κλασικὴ Σχολὴ ἐγένετο δισχιδῆς ἤτοι μεταφυσικὴ καὶ πρακτικὴ, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἰδιότητι εὐηγεῖται κατὰ Ferri ἐπιδιώξασα πρακτικὸν σκοπὸν ἤτοι «τὴν ἐλάττωσιν τῶν ποινῶν καὶ τὴν κατάργησιν πολλῶν μεταξὺ τούτων, ὡς εὐγενῆ καὶ γενναίαν ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἀγρίας ἐμπειρικῆς τοῦ μέσου αἰῶνος», τὰ βατανιστήρια ἐφυγαδεύθησαν ἀνεπιστρεπτεῖ, ἡ θανατικὴ ποινὴ περιορίσθη ἢ κατηργήθη, αἱ ποιναὶ κατέστησαν ἡπιώτεραι καὶ βραχύτεραι, αἱ φυλακαὶ ἐβελτιώθησαν, ἐπροστατεύθησαν οἱ τρόποι πρὸς ἐπάνοδον τοῦ κακούργου εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας, ἡ σύγχυσις μεταξὺ φρενοβασθῶν καὶ ὑγιῶν κακούργων κατέστη σπανιωτέρα, ἡ κακούργοῦσα νεολαία ἀπετέλεσεν ἰδίαν τάξιν ὑπαχθεῖσα εἰς διάφορον μεταχειρίσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀποτελέσματι φωρᾶται ἡ Σχολὴ ἀστοχῆσασα δεινῶς τῶν προσδοκιῶν, διότι ἡ ὑποτροπὴ ἐπεξετάθη ἐπὶ μᾶλλον, ἀνῆλθεν εἰς 30 ἐπὶ τοῖς 55 καὶ 80 ο/ο, τὰ μικρὰ ἀδικήματα ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἐτριπλασιάσθησαν κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ XIX αἰῶνος, ὁσημέραι ἀναφαίνονται προωρότεροι κακούργοι καὶ οὗτοι πολλαπλασιάζονται, ἡ ποινικὴ στατιστικὴ δείκνυσιν ὅτι ἡ ζωὴ καὶ ἡ περιουσία ἀπειλοῦνται νῦν μᾶλλον ἢ πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος, οὕτω δ' ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κλασικοῦ Holtzendorff

ἀκούεται ἡ ὁμολογία «ὅτι τὰ ποινικὰ συστήματα ἐχρεωκόπησαν», τοῦθ' ὅπερ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ὑπὸ τοῦ Joly ἐν Γαλλίᾳ.

Ἰταλικὴ ἢ θετικὴ σχολή.—Οὕτως ἐχόντων τῶν κατὰ τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην καὶ δικαιοσύνην τὸ ἔρμα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ὥδευεν ἀκατασχέτως πρὸς τὰ πρόσω· ἡ γενικὴ ἀνθρωπολογία, ἡ ψυχιατρικὴ, ἡ βιολογία, ἡ ἱατροδικαστικὴ, ἡ στατιστικὴ ἐπετέλεσαν γιγαντιαία προόδου ἔλματα, αἱ ἐργασίαι τοῦ Broca, τοῦ Claude Bernard, Johannes Müller, Darwin ἐν τῇ γενικῇ ἀνθρωπολογίᾳ καὶ βιολογίᾳ, τοῦ Pinel, Esquirol, Gall, Morel, Maudsley ἐν τῇ ψυχιατρικῇ, τοῦ Orfila, Tardieu ἐν τῇ ἱατροδικαστικῇ, Quetelet, Drobisch ἐν τῇ στατιστικῇ ἀνέωξαν νέους ὁρίζοντας διανοητικούς, διαφωτίζοντας μᾶλλον τὰς ἀκρασίας τῆς κλασικῆς Σχολῆς. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο ἐκτοξεύει κατ' αὐτῆς περίεργον Ἱερεμιάδα εἰς ἰταλὸς ἐπιστήμων, ὁ ἱατροδικαστικὸς Lombroso. τὸ βιβλίον αὐτοῦ «L' uomo delinquente» «ὁ ἄνθρωπος κακοῦργος» καθίσταται ρηξικέλευστον, ἐν οὗ τῷ προοιμίῳ ἐφέρετο. «Μία ἀλλόκοτος ἀντίφασις ἄρχει ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ δικαστὴς τὸ μὲν ἀποχωρίζει πῶς τὸν κακοῦργον ἀπὸ τοῦ ἀδικήματος ἵνα ἀποφανῇται ὡσεὶ τοῦτο ἦν γεγονός ἀφ' ἑαυτοῦ πλήρες καὶ ὡσεὶ ἀπετέλει ἐν τῷ βίῳ τοῦ δράστου ἐν ἐπεισόδῳ οὐκ ἔτι δὲν ἐδύνατο νὰ φοβῇται τὴν ἐπανάληψιν, τὸ δὲ ὁ κακοῦργος ἀναπτύσσει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποδείξῃ τῷ δικαστῇ πάντῃ τὸ ἐναντίον διὰ τῆς σπένσεως τῆς μεταμελείας, διὰ τῆς ἐλλείψεως τύψεως συνειδότος, διὰ τῆς ἐπανειλημμένης ὑποτροπῆς, ἀνερχομένης εἰς 80 ἐπὶ τοῖς 55 καὶ 80 ὅλα, τοῦθ' ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶ βεβαίως ὅτε ἀνεῖς ζημίας ἡθικῆς καὶ ὕλης, διὰ τὴν κοινωνίαν οὕτε ἀνεῖς ταπεινώσεως διὰ τὴν ταλαίπωρον δικαιοσύνην, ἥς ὁ ἄγῳν μεταβάλλεται λίαν θαμὰ εἰς σκιαμαχίαν κατὰ τοῦ ἀδικήματος».

Ὁ Lombroso χρησιμοποιοῦν τὰ πορίσματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης καὶ παραδεχόμενος τὸν ἄνθρωπον κατὰ Darwin καὶ Spencer ὡς τὸ προῖον ζωϊκῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξελίξεως, ἔχων κατὰ νοῦν τὸν βίον τῶν ἀλόγων ζώων ἤχθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος κακοῦργῶν παλινोστει εἰς τὴν ἀγρίαν καὶ κτηνώδη τῶν ἀρχεγόνων ἀνθρώπων κατάστασιν, τοῦτο δὲ τυγχάνει τὸ φαινόμενον τοῦ atavismus, ὅστις σημαίνει τὸ ὅμοιον εἶναι τινα τοῖς προγόνους (atavus), οἱ δ' εἰς ἐκείνην ὑποτρέφοντες φέρουσιν ἀναγνωριστικὰ φυσικὰ σήματα, ἀποτελοῦντα τὸν περιβόητον «il tipo criminale» «τὸν κακοῦργικὸν τύπον». Τούτου συμπτώματα τυγχάνουσιν ἐξ ἀπόψεως μορφολογικῆς καὶ φυσικῆς, ὁ προγναθισμός, ὁ εὐρυγναθισμός, ἡ νανοκεφαλία, ἡ δολιχοκεφαλία, ἡ ὀξυκεφαλία, ἡ στενοκεφαλία, τὸ ἐπικλινὲς μέτωπον, ἡ συνόστωσις τοῦ ἄτλαντος, αἱ κρανικαὶ σκληρώσεις, τὰ ἐπιμήκη ὦτα, τὰ ἐξωγκωμένα μῆλα καὶ ζυγώματα, ἡ ἀνώμαλος ρίς, τὸ σκολιὸν στόμα, κόμη θαψιλῆς, στραβισμός, ἀγένειον κτλ., ἐξ ἀπόψεως φυσιολογικῆς ἡ ὀξυδέρκεια, ἡ ἀμβλύτης τῆς ὁσφρήσεως καὶ γεύσεως, ἀναλγησία κτλ., ἐξ ἀπόψεως ψυχικῆς διάνοια ἐλάσσων τῆς μέσης, ἀνακολουθία ἰδεῶν κτλ., οὕτω δ'

ὁ κακούργος γεννᾶται δὲν γίγνεται, τὸ δ' ἀδίκημα μοιραῖον φαινόμενον ὡς ἡ πτώσις τοῦ ριφθέντος λίθου. «Τὸ ἀδίκημα ἐν συντόμῳ κατὰ τὴν στατιστικὴν καὶ τὴν ἀνθρωπολογίαν ἀποκαλύπτεται ὡς φαινόμενον φυσικὸν καὶ ἵνα μεταχειρισώμεθα τὴν τῶν φιλοσόφων γλῶσσαν, ὡς φαινόμενον ἀναγκαῖον, οἷα ἡ γέννησις, ὁ θάνατος, ἡ σύλληψις, ἡ φρενοβλάβεια . . . » (L' uomo delinquente), ἡ δὲ ποινὴ τῆς κλασικῆς σχολῆς κατὰ μοιραίας πράξεως μοιραίου ὄντος αὐτόχρημα absurdum.

Ἡ φωνὴ τοῦ ἀνεκτιμήτου τούτου Jules Verne τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ὑπῆρξε φωνὴ Σειρήνος, μαθηταί, προσήλυτοι, ἄθροοι ὑπ' αὐτῆς ἐλκόμενοι ὑπερεμάχουν τῆς νέας αἱρέσεως, ὅτε ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως, τὸ συνέδριον τῆς Ρώμης ἐν ἔτει 1885, ἐπέστη, ὁ Lombroso προσήγαγεν ὀπλοθήκην ὀλόκληρον ἀτλάντων, σφυγμογράφων, πινάκων, δυναμομέτρων, πληθωροσκοπίων, ψυχομέτρων καταθαμβήσας τοὺς ὁπαδούς, πλὴν ὁ «κακουργικὸς τύπος» καιρίως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐτρώθη, ἐν δὲ τῷ συνεδρίῳ τῶν Παρισίων ἐν ἔτει 1889 σκληρῶς κατεκερματίσθη, οὐδόλως κατορθωθέντος νὰ ἀνακαλυφθῇ ἔχνος «κακουργικοῦ τύπου», πλὴν ἀτυπιῶν τινων ἀπαντωσῶν παρὰ τισι τῶν χρονίων κακούργων, ἀλλ' αὐταὶ τυγχάνουσι προϊόντα κληρονομικότητος ἢ ἐκφυλισμοῦ, τῆς στατιστικῆς, τοῦ ἀψευδοῦς αὐτοῦ γνώμονος, δεικνύουσιν ὅτι ὁ ἐντοπισμὸς ἢ ἡ διακυμασις τοῦ ἀδικήματος μᾶλλον ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ἐξαρτῶνται καὶ ὡς παρατηρεῖ ὁ Luchini (semplificisti) antropologici, psicologici e sociologici (del diritto penale) ὑπάρχει βεβήλωσιν, διότι ἐν ᾧ διασχιζέται ἡ ἰταλικὴ σχολὴ (θετικὴ) ὅτι τὸ ἀδίκημα φυσικὸν καὶ βεβαλὸν τι φαινόμενον τυγχάνει, τὸν ἀνθρώπου πάλιν στοῦντος εἰς τὸ ἀρχέγονον στάδιον τῶν κτηνῶν, τῶν ἀγρίων, τῶν παιδιῶν, παρ' οἷς τὸ ἀδίκημα ὁ κνήων τυγχάνει, ὁ «κακουργικὸς τύπος» ἐστὶν ἡ προσωποποίησις καὶ ἐνσάρκωσις τῆς ἀνωμαλίας. Ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπολογικὴν ὑποστροφὴν ὁ Tarde (La criminalité comparée) ἀποφαινεται· «ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀγαθοὶ ἄγριοι—Wallace, Darwin, Spencer, Quatrefages ἐμπνέουσιν ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην—καὶ ἐν μάλιστα μεταξὺ τῶν νῦν ἀγρίων οἱ ἀγαθοὶ ἀπετέλουν τὴν ἐλαχίστην μειονότητα, ὅπερ ὅμως δὲν συμβαίνει, οὐδὲν ἦττον θὰ ἐπετρέπετο ἡμῖν νὰ εἰκάσωμεν μετὰ πιθανότητος ὅτι οἱ πρῶτοι πατέρες ἦσαν ἐκ τῆς ἐλαχίστης μειονότητος». Ὁ Tarde (op. cit.) φέρει ὠσαύτως τὸ σπουδαϊότατον ἐπιχείρημα ὅτι ἡ γυνὴ πλείω σήματα τοῦ κακουργικοῦ τύπου παρέχει ἢ ὁ ἀνὴρ καὶ ὅμως ἡ γυναικεῖα κακουργία τυγχάνει 4κις ἥττων τῆς ἀνδρικῆς. Πρὸς τούτοις ἡ ἐξέτασις εὐαρίθμων ἐκατοστίων κακούργων πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ κακουργικοῦ τύπου ὑπῆρξε σφαλερὰ Luchini, τὸ μὲν διότι οἱ κακούργοι ἀνῆκον διαφόροις ἔθνεσι, τὸ δὲ διότι ἔνεκχ ἑνὸς μόνου συμπτώματος τοῦ κακουργικοῦ τύπου ἵρκαι νὰ στρατολογηθῇ τις εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἐκτὸς τούτου ἡ κατὰ μέσον ὅρον ποσότης καθ' ἐκτοντάδα ἢ φέρουσα τὸν «κακουργικὸν τύπον» ποικίλλει ἀναλόγως τῆς βίσεως, ἣν τις δέχεται, οὕτω τιθεμένης ὑπ' ὅψις τῆς φυσιογνωμίας

ἐστὶν 23 0/0, τῶν σιαγόνων 37 0/0. τοῦ ἀγενεῖου 32 0/0, τοῦ κρανίου 58 0/0, τῆς στίξεως 10 0/0, τῆς ἀτονίας τῆς γενικῆς αἰσθητικότητος 67 0/0, κ.τ.λ., ἐξ οὗ συνάγεται τὸ ἀδύνατον τῆς χρησιμοποίησεως τοιούτων ἀποτελεσμάτων, καίτοι ὁ Lombroso (L'uomo delinquente) διατείνεται ὅτι «καὶ αἱ μεμονωμένοι ἀνωμαλῖαι ἐνέχουσι σημασίαν», τοῦθ' ὅπερ σημαίνει κατὰ Lombroso ὅτι ἐὰν ὁ φέρων μεμονωμένην ἀνωμαλίαν ἐτέλεσεν ἀδίκημα, τοῦτο ἀνακτέον ἐκείνῃ, ὁ δὲ Ferri (op. cit.) ἀποκρίνεται ὅτι ἡ ἐλάσσων ἐνάργεια τοῦ κακούργικοῦ τύπου δὲν ἰσοδυναμεῖ τῇ ἐλάσσονι ὑπάρξει αὐτοῦ... ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἀβληχρά εἰσι τὰς ὁπὰς τῆς θεωρίας νὰ βύσωσιν.

Αἱ προφανεῖς πλάναι τοῦ διδασκάλου ἔδωκαν νύξιν τῷ μεγαλοφυεῖ μαθητῇ αὐτοῦ Ferri σὺν τοῖς ἀνθρωπολογικοῖς παράγουσι τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἐτέρους νὰ προσβῇ, οὕτω δὲ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις τοῦ ἀστεροσκοπεῖου τοῦ Mont-Souris ἐν Παρίσις καὶ τὰ πορίσματα τῆς ποινικῆς στατιστικῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1825—1878 παραβάλλον ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ ὑψώσις τῆς θερμοκρασίας τὰ ἀδικήματα κατὰ τοῦ προσώπου ἀπεργάζεται, ἡ κατὰπτωσις τὰ κατὰ τῆς περιουσίας, διότι ἡ αὐξομειώσεις τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις συμφώνει τῇ αὐξομειώσει τῶν ρηθισῶν κατηγοριῶν ἀδικημάτων καὶ ἐχόμενος ἀπρὸς τῶν ἐρευνῶν παρομοίων παρατηρήσεων ἀναγνωρίζει ὡς δευτέρους παράγοντας τοῦ ἀδικήματος, τοὺς φυσικοὺς *i fattori fisici o cosmo-tellurici* (Nuovi orizzonti del diritto penale) νῦν ὑπὸ τὸν τίτλον (Sociologia criminale), ἐν οἷς ἀριθμεῖ τὸ κλίμα, τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὴν ἡμερικὴν ἢ νυκτερινὴν ἐργασίαν, τὰς διατρίδας, τὴν θερμοκρασίαν, τὰς μετεωρολογικὰς συνθήκας, τὰ γεωργικὰ προϊόντα. «Πλὴν ὁ Ferri προστίθῃ καὶ ἕτερον παράγοντα τῆς κακουργίας τὸν κοινωνικόν, *«i fattori sociali del delitto»* ἐν οἷς καταλέγει «τὴν ποικίλην πυκνότητά τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίας γνώμης, τῶν ἠθῶν καὶ τῆς θρησκείας, τὴν σύνθεσιν τῆς οἰκογενείας καὶ τὸ σύστημα τῆς ἀνατροφῆς, τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν, τὴν οἰνοπνευματοποσίαν, τὴν βίαν τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν, τὴν τάξιν τῆς δημοσίας διοικήσεως, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας, τὴν καθόλου νομοθετικὴν τάξιν ἀστικὴν τε καὶ ποινικὴν».

Ἄλλ' ὁ Ferri ὑποστηρίζει τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀνθρωπολογικῶν παραγόντων, οἷς προστίθῃσιν ἐκτὸς τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ κακούργικοῦ τύπου, τὰς ψυχικὰς ἀρρυθμίας *«constituzione psichica»*, ἥτοι τὰς τοῦ νοῦ καὶ τῶν αἰσθημάτων, τοῦ Lombroso ὁμιλοῦντος ὡσαύτως περὶ ἠθικῆς παρανοίας καὶ ἐπιληψίας, πρὸς δέ, τοὺς προσωπικοὺς χαρακτῆρας *«caratteri presonali»* ὡς τὴν φυλὴν, τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φύλον, ἀπονέμει δὲ τοῖς ἀνθρωπολογικοῖς παράγουσι τοσαύτην σπουδαιότητα ὥστε ἰσχυρίζεται ἐναντίον τοῦ Tarde, ἀντικρούοντος αὐτόν, «ὅτι σφαγεὺς ἢ κρεοπώλης γίνεται τις διότι οἱ ἐκ γενετῆς ὀργανικοὶ χαρακτῆρες διέθεσαν αὐτὸν πρὸς τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα, ὡς ὑπάρχουσιν οἱ προδιεθεμενόμενοι νὰ γένωνται χειρουργοί, καλλιτέχναι . . .

καὶ ὡσαύτως κακοῦργοι»

Ὁ ἀγγλὸς Tarde (Philosophie pénale), ὁ Luchini (op. cit.) καὶ ἄλλοι ἐν τοῖς συνεδρίοις Ρώμης, Παρισίων, Βρυξελλῶν, ἐν συγγράμμασι καὶ περιοδικοῖς ἐξηνέμωσαν ὡς πομφόλυγας πλείστους ἰσχυρισμοὺς τῆς νέας Σχολῆς χρώμενοι τοῖς ἀσφαλῆσιν ὅπλοις τῆς ἱστορίας, γεωγραφίας, ἐθνολογίας στατιστικῆς, οὕτω κατ' αὐτοὺς τὰ ἀδικήματα τῆς ἀπληστίας τυγχάνουσι συχνότερα ἐν Σικελίᾳ ἢ ἐν Βενετίᾳ καὶ Λομβαρδίᾳ, οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀφρικῆς ἐκτελοῦσι τὸ ἀδίκημα μεθ' ὑπομονῆς καὶ προμελέτης, αἱ προσβολαὶ κατὰ τῶν ἡθῶν ἀπαντῶσι πολλῶ συχνότερον παρὰ τοῖς βορείοις λαοῖς διατελοῦσαι ἐν τῷ minimum παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς πληθυσμοῖς. Κατὰ Laurent (Anthropologie criminelle) ὁ Dr Corre ἐποίησατο ἐρεύνας ἐν Guadeloupe, ὧν πόρισμα ὑπῆρξεν ὅτι αἱ ἐγκεφαλικά ἐνέργεια ἐν νάρκῃ ἀπὸ Ἰουνίου ἄχρι Νοεμβρίου ἀνανήφουσιν ἀπὸ Δεκεμβρίου μέχρι Μαΐου, ὅτε κατὰ τὰς δρόσους τοῦ πρώτου ἐξαμήνου αἱ προδιατεθειμέναι φύσεις τρέπονται πρὸς τὸ ἀδίκημα.

Ἡ κατατρόπωσις τῆς ἰταλικῆς σχολῆς ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Βρυξελλῶν ἐν ἔτει 1892 δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιάσῃ, ἐν δὲ τῷ τῆς Ἀμβέρσῃς ἐξετασθεὶς ὁ κακοῦργος ἀπὸ ψυχιατρικῆς ἀπόψεως ἐχαρακτηρίσθῃ ὑπὸ κορυφαίων ψυχιάτρων ὡς *νευρασθετικός* ἢ *διανοητικῶς ἀνισόρροπος*, τοιαύτην θεωρίαν ἀσπάζονται οἱ Maudsley ἐκ Λονδίνου, Benedickt ἐκ Βιέννης, Forel ἐκ Ζυρίχης, Magnan ἐκ Παρισίων, Brill ἐκ Πετροπόλεως, πολλοὶ δ' αὐτῶν (π. χ. Benedickt) σὺν τῇ ἰταλικῇ σχολῇ παραδέχονται καὶ τὴν «*ἠθικὴν παραφροσύνην*» *moral insanity, folie morale* ἧτις κατὰ τὸν Maudsley ἀποτελεῖ ἔτι νέφωσιν ἐν τῷ ὁρίζοντι τῆς ψυχιατρικῆς, καὶ ἣν Merkel (Lehrb.) ἀνγνωρίζει, πλην κατὰ τὸ ἰσχύον δίκαιον καταλογιστοὺς τοὺς ἠθικοὺς παράφρονας, κηρύσσων, τοιοῦτος δὲ χαρακτηρισθεὶς περίπου καὶ Vacher ὑπὸ Brouardel (Archives d'anthropologie criminelle) ἀπετυμπανίσθη.

Κατακλείς τῶν θεωριῶν τῆς ἰταλικῆς σχολῆς ἐστὶν ὅτι οἱ φέροντες τὸν «*κακούργικόν τύπον*» ἀνεπίδεκτοι συμμορφώσεως (*adaptation*) τυγχάνουσιν, ἐπομένως διηνεκῶς ἐπαπειλοῦσι κίνδυνον, *temebilità*, κατὰ τῆς κοινωνίας, ὡς τοιοῦτοι δὲ χρῆζουσιν τεχνητῆς ἐπιλογῆς (*selection artificielle*) καὶ κατὰ Ferri (op. cit.) εἰδικώτερον (*selezione morale*), ἠθικῆς ἐπιλογῆς, ἧτις διὰ τοῦ ἐπ' ἀόριστον περιορισμοῦ (*elimination*) καὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς πραγματοποιεῖται, καὶ ὡς Ferri (op. cit.) λέγει «*ἡ ἠθικὴ ἐπιλογὴ ἧτις θὰ ὤφειλε νὰ ἀποχωρίσῃ ἐκ τῆς κοινωνίας τοὺς ἀντικοινωνικοὺς καὶ τοὺς κακοῦργους... La selezione morale : che dovrebbe eliminare dalla società gli antisociali e i delinquenti ...*», σὺν τοῖς ἄλλοις δ' ὁπαδοῖς διακαιολογεῖ τοῦτο καὶ ἐπομένως τὴν ποινὴν διὰ τῆς κοινωνικῆς ἀμύνης ἢ συντηρήσεως (*difesa o preservazione sociale* (Garofalo op. cit., Ferri op. cit.,) τοῦθ' ὅπερ ἐπιβάλλεται καὶ ἄλλως ἕνεκα τοῦ νόμου τοῦ ποινικοῦ

κορεσμοῦ «legge di saturazione criminosa» (Ferri, op. cit.,) συμφώνως τῷ ὁποίῳ, κατ' ἀναλογίαν τῷ χημικῷ κορεσμῷ, ἡ κοινωνία διεδράχθη οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τῆς ποινῆς καὶ ὥς ἐκ τούτου ἡ κακούργια δὲν ἐλαττοῦται κατὰ τὰς στατιστικὰς, ἄρα ἀνάγκη ἀποσκορακίσεως καὶ τοιαύτη ἡ ἠθικὴ ἐπιλογή, vae misero ὅστις ἔτυχε νὰ φέρῃ σήματά τινα τοῦ «κακούργικου τύπου» οὔτε οἱ δυσειδεῖς καὶ δύσμορφοι Σωκράται καὶ Πλάτωνες καὶ Tolstoi θὰ ἐτύγχανον χάριτος παρὰ τῶν φίλων καὶ προμάχων τούτων τῆς κοινωνίας.

Συνωδὸς τοῖς δόγμασι τῆς ἰταλικῆς σχολῆς προσέβη ὁ Ferri εἰς ταξινόμησιν τῶν κακούργων ἀναλύσας τὸ γένος τούτων εἰς 5 εἶδη.

- 1) Κακοῦργοι ἐκ φρενοπαθείας (pazzi).
- 2) » » γενετῆς (nati).
- 3) » » συνηθείας (abituale).
- 4) » » τύχης (d'occasione).
- 5) » » πάθους (per passione).

Ἦδη ὁ Wahlberg ἐκ Βιέννης ἐν βρυστημάντῳ μονογραφίᾳ «Prinzip der Individualisirung. .» διέκρινε τοὺς κακοῦργους εἰς ἐκ συνηθείας «Gewohnheitsverbrecher» καὶ εἰς ἐκ τύχης «Gelegenheitsverbrecher», σπουδαιότητι δ' ἐστὶν ἡ διάκρισις τῶν κακούργων, διότι δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀρίστη ἐκλογὴ καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ποινῆς, ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ποιῶ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ δόγμα τῶν εἰδικῶν ποινῶν (Individualisirung, Individualisation de la peine, Saleilles), ἐν τούτῳ δ' ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν μίαν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν τῆς ἰταλικῆς σχολῆς, διδάσκουσα ἡμᾶς ὅτι πλὴν τῆς ἀδικητοσύνης ἀνάγκη καὶ τοῦ ὑποκειμένου τῆς δόξης, νὰ ἐφευχθῇ τὴν προσοχὴν τοῦ δικαστοῦ, πρὸς τοῦτο δὲ τὸ ἀγαθὸν συμπέρασμα ἤγαγον τοὺς Ἰταλοὺς τὰ φῶτα τῶν θετικῶν γνώσεων τῆς ἀνθρωπολογίας καὶ ψυχολογίας, ἡ χρησιμότης δ' ἐστὶν ἄπειρος, διότι πολλάκις πρὸς τὸ ἀδίκημα αἰτία παθολογικὰ τὸν ἄνθρωπον ὠθοῦσιν, ἅπερ δὲν ἀποκαλύπτονται τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἰδιώτου, σμῆνος δὲ τοιούτων ταλαιπώρων κακούργων ἀπεκεφαλίσθησαν, ἐρρίφθησαν καὶ ρίπτονται καθ' ἐλάχιστην εἰς τὴν εἰρκτήν, ἔχομεν δὲ περιγραφὰς διευθυντῶν, ἱατρῶν φυλακῶν (dr Cabadé de la responsabilité criminelle) Hamon, determinisme et responsabilité), ὁμολογούντων τὸ λυπηρὸν γεγονός, δι' ὃ ἀνάγκη πρὶν νὰ δικάσῃ νὰ στρέψῃ ὁ δικαστὴς τὸ βλέμμα πρὸς τὸν δράστην, ἂν δ' αἱ γνώσεις αὐτοῦ μὴ ἐπαρκῶσι πρέπει ἡ νομοθεσία νὰ ἐπιτάσσῃ αὐτῷ τὴν τῶν εἰδημόνων ἐπίκλησιν. Τὴν νεόχμωσιν ταύτην τὸ ἐλθετικὸν νομοσχέδιον ἐν ἄρ. 9 περὶ καταλογιστοῦ προκειμένου ἐποίησται, ἀλλ' ὁ Gretener (Zurechnungsfähigkeit), ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ νομοσχεδίου, κχιζει τὸ ἄρθρον μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν ἀπόφασιν τῶν ἱατρῶν καθίστησιν ὑποχρεωτικὴν προκειμένου περὶ καταλογιστοῦ, δηλὸν ὅτι ζητήματος κυρίως νομικοῦ καὶ εὐθύνης τῶν δικαστῶν ἐν περιπτώσει κακοδικίου, ἀλλὰ ἐν τούτῳ σφάλλεται λησμονῶν ὅτι ὁ δικαστὴς ὡμολόγησε τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν ἐμπιστεύσας τὴν λύσιν τοῖς

εἰδήμοσιν, ὀφείλει ἄρα νὰ ἀκολουθήσῃ τῇ γνώμῃ τούτων, ἀλλ' ἐννοεῖται ἄνευ τινὸς εὐθύνης.

Κοινωνιολογικὴ σχολή.— Πλὴν αἱ παρεκτροπαὶ τῆς κλασικῆς ἢ μεταφυσικῆς σχολῆς, αἱ τερθρεῖαι τῆς νέας ἢ θετικῆς σχολῆς ἔδωσαν ἀφορμὴν πρὸς γένεσιν τρίτης σχολῆς, τῆς λεγομένης *κοινωνιολογικῆς*. Αὕτη ἔλκει κυρίως τὸ γένος ἐκ τοῦ διασήμου κοινωνιολόγου καὶ πατρὸς τῆς στατιστικῆς Βέλγου Quetelet, περίφημοι δ' εἰσὶν οἱ λόγοι, οὓς οὗτος ἐν τῷ κλασικῷ συγγράμματι «*Essai de physique sociale*» (p. 8—10 t., I) ἐκφέρει· «Ὑπάρχει προϋπολογισμὸς τις ὃν ἀποτείνομεν μετὰ καταπληκτικῆς εὐταξίας, οὗτός ἐστιν ὁ τῶν φυλακῶν, τῶν δεσμωτηρίων καὶ τῶν ἰκρίων, αὐτὸν πρὸ παντὸς θὰ ἔπρεπε νὰ ἐλαττώσωμεν· καὶ ἐνίανυσίως οἱ ἀριθμοὶ ἤλθον ἵνα βεβαιώσωσι τὰς προβλέψεις μου εἰς τοσοῦτον, ὥστε θὰ ἠδυνάμην νὰ εἶπω ἴσως μετὰ πλείονος ἀκριβείας, ὑπάρχει φόρος τις, ὃν ὁ ἄνθρωπος ἀποτίνει μετὰ πλείονος εὐταξίας ἐκείνου, ὃν ὀφείλει τῇ φύσει ἢ τῷ δημοσίῳ θησαυρῷ καὶ οὗτός ἐστιν ὁ ἀποτινόμενος τῷ ἀδικήματι! Θλιβερὸς κλῆρος τοῦ ἀνθρώπινου γένους! Δυνάμεθα νὰ προϋπολογίσωμεν πόσοι θὰ χράνῃσι τὰς χεῖρας διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἑαυτῶν ὁμοίων, πόσοι θὰ ὦσι πλαστογράφοι, πόσοι φαρμακεῖς σχεδὸν ὡς δύναται τις νὰ προϋπολογίσῃ τοὺς συμβησομένους τοκετοὺς καὶ θανάτους.

Ἡ κοινωνία ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ τὰ σπέρματα πάντων τῶν διαπραχθησομένων ἀδικημάτων, δύναται δὲ καὶ τὴν ἀναγκαίαν εὐκολίαν πρὸς ἀνάπτυξιν ἐκείνων. Αὕτη ἐστὶν ἡ παρασκευάζουσα οὕτως εἰπεῖν τὰ ἀδικήματα καὶ ὁ κακοῦργος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ἐκτελεστικὸν ὄργανον... Αὕτη ἡ παρατήρησις δυναμένη νὰ φανῇ ἀποθαρρυντικὴ ἐκ πρώτης ὥψεως καθίσταται παρήγορος, τούναντίον ὅταν ἐξετάξῃ τις αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀνεγγυς, διότι δεικνύει τὸ δυνατόν τῆς βελτιώσεως τῶν ἀνθρώπων, τροποποιουμένων τῶν θεσμῶν, τῶν ἐθῶν, τῶν διανοητικῶν φώτων καὶ συλλήβδην πάντων τῶν ἐπιδρώντων ἐπὶ τοῦ βίου αὐτῶν. Οὐδὲν ἄλλο προσφέρει αὕτη τῷ ὄντι ἢ τὴν ἔκτασιν ἐνὸς νόμου... τοῦτ' ἐστὶν ἐφ' ὅσον αἱ αὐταὶ αἰτίαι ὑφίστανται, ὀφείλει τις ν' ἀναμένη τὴν ἐπιστροφὴν τῶν αὐτῶν ἀποτελεσμάτων».

Οἱ λόγοι οὗτοι οἱ τοσοῦτον συχνὰ καὶ ὑπὸ τοσοῦτων μνημονευθέντες ὡς ὑπὸ τοῦ du Bois-Reymond (die sieben Welträtsel) τοῦ Ferri (*sociologia criminale*), αἱ ἔρευναι καὶ τὰ πορίσματα τοῦ Quetelet ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις τῆς *ποινικῆς κοινωνιολογικῆς σχολῆς*, ἥτις ἐν Ἰταλίᾳ ἡγέτας ἔχουσα τὸν Colajanni, Carnevale, Alimena, καλεῖται «*Τρίτη σχολή*». «*Terza scuola*», ἐν Γαλλίᾳ ἔχει ἀρχηγὸν τὸν Tarde, ἐν Γερμανίᾳ τὸν V. Liszt, ἐν Ἑλβετίᾳ τὸν Gautier, ἐν Βελγίᾳ τὸν Prins, ἐν Ὀλλανδίᾳ τὸν van Hamel, ἐν Ρωσίᾳ τὸν Foinitzky καὶ ἄλλους ἄλλαχού. Κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην «ἡ κοινωνικὴ περιοχὴ» «*milieu social*» ἀσχεῖ τὴν μείζω ἐπίδρασιν ὡς πρὸς τὴν κακοουργίαν, οὕτω δ' οἰονομματοποισία, ποικιλία καὶ πυκνότης πληθυσμοῦ, σιτοδεία, οἰκονομικὴ καχεξία, διὰδοσις ἀνηθίων βι-

βλίων, δημοσία προαγωγή, ἀκηδεῖα περὶ ἐγκαταλείμνιων καὶ νόθων τέκνων, κακὴ ἀνατροφή, ἐπάγγελμα ἀπρόσφορον, ἔλλειψις σχολῶν, τὸ ἄθρησκον, ὑπερβολικὴ πληθώρα χειρωνάκτων, ἀργία, χλιδή, ἔκκλησις πολιτικὴ, χαλάρωσις διοικητικὴ, κακὸν παράδειγμα, διάδοσις ἀναρχικῶν ἰδεῶν καὶ πλεῖστα ὅσα «τὸ βρῖθον κοινωνικὸν περιέχον» «l'ambient milieu social» ἐγκλείει, τυγχάνουσιν οἱ ἰσχυρότεροι παράγοντες τῆς κακουργίας, οἵτινες ὡς αἷτια ταύτης, ἐφ' ὅσον μένουσιν ἀμετάβλητοι, κατὰ Quetelet καὶ τὴν κοινωνιολογικὴν σχολὴν, ἀναλλοίωτα θὰ ᾧσι καὶ τὰ ἀποτελέσματα ὡς αἷτιατὰ ἐκείνων. Τῆς κοινωνίας οὔσης τοῦ ἄχανοῦς χαλκείου τοῦ ἀδικήματος, κατὰ Quetelet (op. cit.) c' est la société qui prépare le crime et que le coupable n'est que l'instrument qui l'exécute», διότι ἐξ ὀλιγορίας ἐκείνης ἐδημιουργήθη ὁ δράστης αὐτοῦ, εἴτε διότι δὲν ἀνέθρεψε καὶ δὲν ἐπαίδευσεν αὐτὸν προσφόρως, δὲν ἐθεράπευσε καὶ δὲν ἐξυγίανε, δὲν ἤλέησε καὶ δὲν ἐπροστάτευσεν αὐτὸν ἐν τῷ φοβερῷ τυφῶνι τοῦ βιωτικοῦ ἀγῶνος, ἐπιτρέψασα τῇ ἀγρίᾳ ἀνισότητι τὸν ἀκόλαστον αὐτῆς ροὴν νὰ ἐξακολουθήσῃ, Κροίσους γεννῶσα καὶ εἴλωτας ἐξαμβλοῦσα, θὰ ἤρμοζε νὰ τιμωρηθῇ ἢ οὕτως ὑποθάπτουσα καὶ ἐκκολάπτουσα τὸ ἀδίκημα ὁμᾶς, πλὴν αὐτὴ ὁ νομοθέτης, αὐτὴ ὁ δικαστής, δι' ὃ καὶ ἐξ αὐτῆς μόνης ἤρτηνται ἡ βελτίωσις καὶ θεραπεία, μία δ' ἐπιστήμη καλουμένη ποινικὴ κοινωνιολογία ὑποδεικνύει τὰ κοινωνικὰ αἷτια τοῦ ἀδικήματος καὶ τὰ ὅπλα πρὸς καταπολέμησιν καὶ ἐκμηδένισιν αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ἀναμφερίστων τούτων ἀληθειῶν ὁρμωμένη τριάς ἀτειρῶν σκαπανέων τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ὁ von Liszt, ὁ Prins, ὁ van Hamel ἐνέπηξεν ἐν ἔτει 1889 ἐπὶ τοῦ στεροῦ ἐδάφους τῆς κοινωνιολογίας τὴν σημαίαν μιᾶς νέας ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας, κληθείσης «Διεθνoὺς ποινικολογικῆς Ἐνώσεως» καθ' ὑπόδειγμα τοῦ περιφήμου Institut de droit international de Gand, σκοπὸν ἐχούσης τὴν ἐξέτασιν καὶ συζήτησιν τῶν προβλημάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν θεωρίαν καὶ τὴν νομοθεσίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου, θεωρουμένης τῆς κακουργίας ὡς φαινομένου κοινωνικοῦ, διεκηρύχθη δὲ συγχρόνως ὅτι καίτοι τὸ ἀδίκημα προῖδν κοινωνικὸν φωρᾶται, ὅμως οὐποτε παύεται ὃν ἡ πρᾶξις ζῶου κοινωνικοῦ καὶ ὅτι ἐφ' ὅσον μὲν ἡ φύσις εὐρυθμὸς τυγχάνει, ἡ κοινωνικὴ ἐπήρεια καὶ συμμόρφωσις δυναταί, ὅποταν δ' ἡ φύσις ἐκτροχιάζεται, τούτῳ δὲ πολλὰ καὶ κοινωνικὰ αἷτια συμβάλλονται, ὅτε τὸ κράτος τῆς κοινωνιολογίας αὐθις ἀνακύπτει, εὐρισκόμεθα πρὸ φαινομένου ἀνθρωπολογικοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐρεῦνα τοῦ ἀδικήματος ἐξ ἀπόψεως βιολογικῆς, ἢ χρησιμοποίησις τῶν ἐπιστημονικῶν πορισμάτων ἐν τῇ νομοθεσίᾳ ἐπεβάλλοντο, διότι παράγοντες φοβεροὶ τῆς κακουργίας τυγχάνουσιν ὡσαύτως ἡ ἐπιληψία, ὁ ὑστερισμός, ἡ σύφιλις, ἡ φθίσις, νευρασθένεια, ψυχικαὶ ἀρρωστίαι, ἐν γένει ἐκφυλισμός, ἡλικία, φύλον, φυλὴ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ὅθεν τὴν μελέτην τούτων ὡς αἰτίων τοῦ ἀδικήματος ἡ νέα ἐταιρεία περιέλαβεν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς.

Πλὴν τὰ πορίσματα τῆς τε κοινωνιολογίας καὶ βιολογίας χρῆζουσι δογματικῆς ἐπεξεργασίας, ἡ νομικὴ ἐπιστήμη βασανίζουσα αὐτὰ ἀνάγει εἰς δογματα, ὅτε ἡ νομοθεσία παραλαμβάνουσα ταῦτα ὥριμα ἤδη κυροῖ αὐτά, ἀλλ' ἡ νομικὴ δογματικὴ οὕσα σύστημα ἐπιστημονικὸν ἦτοι σύνολον κανόνων, παραδεδεγμένων ἀνέκαθεν ὡς ὀρθῶν, καὶ ἐφ' ὧν ἡ νομικὴ ἐπιστήμη ἀορίστου διαρκείας ἐδράζεται, οὓς μόνον τὸ ἀναρχικὸν πρόγραμμα τῆς ἰταλικῆς σχολῆς κομιδῇ ἀπεκλήρυξεν, ἐχομένη ἀπρὶς τῆς νομικῆς φύσεως τῶν ἀδικοπραγμάτων παραμένει ἡ Λυδία λίθος ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἐκλεκτικοῦ ποινικολόγου, ἡ δὲ διεθνὴς ποινικολογικὴ ἔνωσις αὐτῆς ὡσαύτως τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀδικήματος ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀπόψεων ἐξετάζονται ἀναλόγως καὶ οἱ τρόποι πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἀδικήματος, εἰς δὲ κλάδος τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ἡ ποινικὴ πολιτικὴ ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τρόπων τούτων, ἐξ ἧς ἀρύεται ἡ ποινικὴ ἐπιστήμη τὴν πεποίθησιν περὶ τοῦ ἀνυσίμου ἢ μὴ αὐτῶν. Τὰ κατὰ τῆς κακουργίας μέτρα εἰσὶ προληπτικὰ ἢ διορθωτικά, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἀποτελοῦσι κυρίως τὸ ἀντικείμενον τῆς κοινωνιολογίας, τὰ δὲ δευτέρα ἀποτελοῦσι μέρος τῆς ποινικῆς νομοθεσίας.

Ἐν τοῖς προληπτικοῖς κατατάσσονται μία οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἐξασφαλίζουσα πρὸ παντὸς εὐτελεῖ ἄρτον καὶ ἐδωδεκά, καὶ ἐπευνάζουσα τῷ ἀποχειροδιδῶτι τὸ φῶς, τὸ πόσιμον ὕδωρ, τὸ πῦρ, εὐάερον καὶ εὐχρηστὸν κατοικίαν, ἐν ᾗ ἡ διατριβὴ θὰ παρῆεν αὐτῷ πλείω θέλητρα ἢ ἡ ἐν τῷ θαλπνῷ οἶνοπωλείῳ, αἱ συντεχνίαι ἐπιδιδάσκουσαι τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον καὶ τὴν ἀλληλοβοήθειαν, ἡ καλλιέργεια καὶ διάδοσις τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς μουσικῆς, ἰδρυομένων λαϊκῶν μουσικῶν ἐταιρειῶν, ἡ διοργανώσεις τῆς δημοσίας φιλανθρωπίας ἐπὶ τῷ τέλει ἀρωγῆς τοῖς πράγματι πτωχοῖς καὶ οὐχὶ τοῖς μισοπόνοις, μία νομοθεσία τῶν ἐργατικῶν ἀσφαλειῶν κατὰ νόσων, ἀτυχημάτων, γήρατος, ὁ πόλεμος κατὰ τῆς οἰνοπνευματοποισίας, νυκτερινὰ σχολαί, λαϊκὰ βιβλιοθῆκαι, λαϊκὰ συσσίτια, αἴθουλα ἀνεστίνων, περισυλλογὴ καὶ παίδευσις τῆς ἐγκαταλελειμμένης νεολαίας, ἐπαγγελματικαὶ σχολαὶ ποικίλλουσαι ἀναλόγως τοῦ περιέχοντος, ἐὰν δὴ λαδῇ τοῦτο ἢ γεωργικόν, ἢ ναυτικόν, ἢ ἐμπορικόν, ἢ βιομηχανικὸν τυγχάνη, προστασία τῶν πρωτοπειρῶν τῆς τέχνης νέων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐρμαίων τῶν πειρασμῶν τῆς ἀγυῖας, τοῦ ἐργαστηρίου καὶ τοῦ συμφυρμού τῶν ὑπερφῶν καὶ ὑπογείων, διάδοσις τῆς σωμαστικής, ἀποκέντρωσις ἦτοι παρακώλυσις τῆς μετοικίσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὰς πόλεις, ἐρημουμενῶν τῶν ἀγνῶν ἐξοχῶν καὶ τῶν πόλεων μεταβαλλομένων εἰς ἄντρα ὀργίων καὶ ἀνομίας, διότι διὰ τῆς ὑπερτροφικῆς ἀναπτύξεως τῶν πόλεων, ἀπορροφῶσιν τὸν πληθυσμὸν τῆς ἐξοχῆς, φανταζόμενον ἐκείνης ὡς γῆ, ἐπαγγελίας καὶ μεταναστεύοντα εἰς τὰς ὑπερβριθεῖς ἐκ πληθυσμοῦ μεγαλοπόλεις, ὁ βιωτικὸς ἀγὼν καθίσταται τραχύτατος, ὅτε οἱ ἐπὶ κλυδὸς αὐξάνοντες τὴν φάλαγγα τῶν πενестῶν καὶ χειρωνάκτων (proletariat) συναυ-

ξάνουσι μετ' αὐτῆς καὶ τὴν τῶν ἐπαιτῶν καὶ ἀλητῶν, τῶν τυχοδιωκτῶν καὶ μαστροπῶν, καὶ καθιστᾷσι τοιοιτοτρόπως τὰς μεγαλοπόλεις τὰ φοβερώτερα φυτώρια καὶ κέντρα πολυπληθῶν καὶ συγγερῶν κακούργων, δι' ὃ χάριν τοῦ ἀνασυνοικισμού τῆς ἐξοχῆς ἀνάγκη προστασίας τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας ὥς καὶ ἀποκεντρώσεως διοικητικῆς. Ταῦτα καὶ πλείεστα ἄλλα πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς ὑπόβλους εἰσερπούσης ἐχίδνης τῆς κακουργίας ὑποδεικνύει ἡ κοινωνιολογία.

Ἄλλ' ἡ ἀντίθεσις ἐστὶ κληρὸς τῆς φύσεως, ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει πανταχοῦ ἐφ' ὅσον τὸν κόσμον οἱ πρὸντες νόμοι ὕλικοι καὶ ψυχικοὶ διέπουσι, δι' ὃ καὶ τὸ ἀδίκημα ἔσται ἡ αἰωνία ἀντίθεσις τοῦ δικαίου, ἡ ἀρρησις τῶν ὄρων τοῦ βίου καὶ οὐχὶ τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ὑποταγὴν τῇ πολιτείᾳ, ὥς ὁ Binding σφαλερῶς ἐν ταῖς «Normen...» δέχεται, τὸ μὲν διότι ἡ ὀνομασία, ἡ κατὰτάξις καὶ τιμωρία τῶν ἀδικημάτων ἐκ τῆς προσβολῆς τῶν βιωτικῶν ὄρων ἐξαρτᾶται, τὸ δὲ διότι τὰ ἐξ ἀμελείας ἀδικήματα κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Binding ἔπρεπε νὰ μένωσιν ἀτιμώρητα, διότι οὐδέποτε δύναται νὰ νοηθῇ ἀδίκημα ἐξ ἀμελείας κατὰ τῆς εὐπειθείας, ἣν ὀφείλει τις τῇ πολιτείᾳ (v. Liszt, Lehrb. Liepmann, Einleitung in das Strafrecht), τοῦ ἀδικήματος ἄρα ὄντος προσβολῆς τῶν ὑποκειμενικῶν δικαίων, ἧτις μέλλει νὰ συμβαίνει ἐφ' ὅσον καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς νὰ ὑπάρχῃ, διὰ τοῦτο ἐὰν συμβῇ τὰ ποινικὰ μέσα τῆς κοινωνιολογίας προῦδα νὰ φωραθῶσι, τότε ὑφίσταται ἡ ποινικὴ νομοθεσία ὁρίζουσα πᾶν κατὰ τοῦ προσβολῆς τῆς ἐννόμου τάξεως. Ἡ ποινὴ ἔστι φυσικὸν τι, ἅτε τῆς ἀρχηγόνης αὐτῆς μορφῆς οὗσης τῆς ἐκδικήσεως, καὶ οὐχὶ ἀμύνης ἢ συντηρήσεως κοινωνικῆς (difesa o preservazione sociale) κατὰ τὴν ἰταλικὴν σχολήν, διότι καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους τοῦτο σφαλερόν, ἰδίᾳ δὲ διότι αἱ ἐννοιαὶ αὗται μόνον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος δικαιολογοῦνται, ἐνῶ ἡ ποινὴ μετ' αὐτὴν κυρίως ἐνεργεῖ καὶ ἐν οἷα ἀρχηγόνῃ μορφῇ ἀπῆντα, ὅτε κατὰ τὸν J. J. Rousseau (discours sur l'inégalité) ὁ ἄνθρωπος ἦν «animal stupide et borné», ἀπαντᾷ ἔτι παρὰ τε τοῖς ἀγρίοις καὶ τοῖς ζώοις, ὥς φυσικὸν τι δέ, τυγχάνει ἡ ποινὴ καὶ σκόπιμος, ὥς κατὰ κανόνα πάντα τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἢ ὄντα, ἀλλὰ διὰ τοῦ χρόνου τὸ φυσικὸν τοῦτο, ἡ ποινὴ, ἐξυψώθη καὶ ἐξηυγενίσθη παρακολουθήσασα τὴν ἡθικὴν ἐξέλιξιν ἐκείνου, δι' ὃν ἐτύγχανε προωρισμένη, τοῦτο δ' ἐπέβαλεν ἡ ἐν τῇ φύσει τῆς ποινῆς ὑφισταμένη σκοπιμότης, ἧτις ἐν τῷ βίῳ τῶν τε ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν καταφανὴς τυγχάνει, τῶν ζώων βελτιουμένων διὰ τῆς τιμωρίας, τοῦθ' ὅπερ εἰ μὴ συνέβαινεν ἡ ποινὴ ἅτε καὶ ἀδικαιολόγητος τυγχάνουσα θὰ ἐξηφανίζετο, διότι, κατὰ Fouillée (science sociale) καὶ ἄλλους πολλοὺς, ἡ ποινὴ δὲν δικαιολογεῖται, οὔτε ὁ Θεὸς αὐτὸς διχαιοῦται νὰ τιμωρήσῃ, διότι ὁ τιμωρούμενος ἐστὶ μέλος τοῦ ἀτελοῦς αὐτοῦ κόσμου οὐδαμῶς δὲ ὁ ἄνθρωπός ἐστιν αἷτιος τῆς ἐκτοῦ ἀτελείας, καὶ τῷ ὄντι ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτάνει ὑπέκων αἰτίοις, ἀδικαιολόγητον τυγχάνει νὰ ὑφιστῇται τὴν θλίψιν τῆς ποινῆς, πλὴν ἐπειδὴ δὲν ἀποκαλύπτεται ἡμῖν

ἄλλο μέτρον ἀντ' αὐτῆς σκοπιμώτερον κατὰ τοῦ ἀδικήματος, διὰ τοῦτο παρὰ τὴν ἑλλειψιν δικαιολογίας ἡ ποινὴ τυγχάνει διατηρητέα ἕνεκεν τῆς ἑαυτῆς σκοπιμότητος, οὔσης ἀναμφηρίστου.

Ἡ ἐκδίκησις καὶ ἡ ποινὴ οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ εἶδη τοῦ αὐτοῦ γένους, τοῦ ἀντιπεπονηθός (Merkel, Vergeltung und Zweckgedanke. Liszt, Lehrb, Liepmann op. cit.), τὸ δ' ἀντιπεπονηθός οὐδαμῶς ἀντίκειται τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀκουσίου, διότι αἱ ἀνθρώπιναι κρίσεις περὶ ἀξίας καὶ ἀναξίας οὐδαμῶς ὁρμῶνται ἐκ τῆς ἰδέας τῆς ὑπάρξεως τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου, διότι τοιαύτας κρίσεις ἔχομεν καὶ περὶ ἀψύχων καὶ ἀλόγων ὄντων, οὐδαμῶς ἔπεται ὅτι ταῦτα ἔχουσι τὸ αὐτεξούσιον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι ἡ δυνάμει ἀντὶ κακῶν ἢ αἰσχυρῶν ἀγαθὰ ἢ καλὰ νὰ γίνωνται. Ἐν τούτοις τὸ σκοπίμον, τὸ πανταχοῦ τῆς φύσεως ἐνοικεῖν, κρατεῖ καὶ ἐν τῇ ἰδέᾳ τῆς ἀνταποδόσεως, ἧς πᾶν ἔχνος ἐκ τῆς ποινῆς, ὁσημέραι ἀποκαθαιρομένης καὶ μᾶλλον σκοπίμου καθισταμένης, πέπρωται νὰ ἐκλήπῃ προοίους τῆς ἡθικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐξελιξέως, ἡ δὲ ποινὴ συνδεθήσεται μετὰ σκοπῶν πάντῃ ἡθικῶν, οὓς αἱ διάφοροι σχετικαὶ περὶ ποινῶν θεωρίαι προτείνουσι, καὶ τῶ ὄντι ὡς διεπλάσθη σήμερον ἐν ταῖς μᾶλλον πεπολιτισμέναις χώραις ἡ ποινὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τρόπος ἐπὶ τῷ τέλει ἀποσοδήσεως μελλούσης ἀδικίας, διὰ τῆς γενικῆς καὶ εἰδικῆς παραγγελίας (General und Spezialprävention) ὅτε διὰ τούτων (Liszt, Lehrb.), ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐκπαιδείξις ἡ βελτίωσις ἡ ἀσκήσις, καὶ ὡς Liepmann (op. cit.) (contra Richard Schmidt, die Aufgaben der Strafrechtspflege) λέγει «... ὁ λόγος τῆς γενέσεως αὐτῆς (ποινῆς) ἔγκειται ἐν τῷ παρελθόντι, ἡ δικαιολογία αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι», τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἐννοεῖ καὶ Σενέκας «Nam, ai Plato ajit, nemo prudens punit quia peccatum est sed ne peccetur» (τὴν ἢ Θεολογία (Bossuet, la connaissance de Dieu) καὶ τινες τῶν φιλοσόφων, ἰδίᾳ Kant (Metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre), καὶ μετ' αὐτῶν ἡ κλασικὴ σχολή, παρεδέξαντο τὴν ἀπόλυτον τῆς ποινῆς θεωρίαν, καθ' ἣν ὁ παρανομήσας ἕνεκα τῆς ἀναξίας ἑαυτοῦ (démérite, Unwert) τιμωρεῖται, τὸ ἀδίκημά ἐστὶν ἡ δικαιολογία τῆς ποινῆς, σκοπὸς δ' οὐδεὶς δι' αὐτῆς ἐπιδιώκεται, ἡ ποινὴ ἐστὶν ἔκφρασις τῆς δικαιοσύνης, τυγχάνει τι ἀπόλυτον καὶ ἄσχετον πρὸς σκοπὸν τινα. Ἀλλὰ τὸ σφαλερὸν τῆς θεωρίας ταύτης ἀνεγνωρίσθη ἤδη σιωπηρῶς ὑπὸ τῆς κλασικῆς σχολῆς, δι' ὃ ἐν τῇ πράξει ἀντιφάσκουσα ἐπιδιώκει κυρίως τὴν πραγματοποίησιν σκοπῶν τῆς ποινῆς, οὕτω δὲ σχετικαὶ θεωρίαι ἐπεκράτησαν ἐν τῇ πράξει.

Ἡ ποινὴ ἐστὶ δριμύ μέτρον, διότι μόνον διὰ τοιούτου τινὸς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἡ πολιτεία τῆς ποθουμένης ἀντιδράσεως κατὰ τῶν ποικίλων τῆς κακουργίας αἰτίων, δι' ὃ ἡ ποινὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ φάρμακον ἀλγεινὸν μὴ δυνάμενον, ὡς μὴ ὤφειλε, νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου ἡπιωτέρου.

Τὴν ἁνωτέρω ἀναπτυχθεῖσαν περὶ ποινῆς θεωρίαν δέχονται οἱ κορυφαῖοι τῆς ἐκλεκτικῆς σχολῆς τῆς διεθνοῦς ποινικολογικῆς ἐνώσεως (v. Liszt, v.

Hamel, Prins etc.), τὸναντίον δ' οἱ τὰ πρῶτα φέροντες τῆς κλασικῆς σχολῆς (Binding, Luchini, Proal etc.) εὐρίσκουσι τὴν δικαιολογίαν τῆς ποινῆς ἐν τῷ ἀδικήματι αὐτῷ, ἐν αὐτῇ τῇ ἀναξίᾳ τοῦ δράστου, ἧς αὐτός ἐστιν ἐργάτης ὡς αὐτεξούσιος.

Ἡ τιμωρία τοῦ κακούργου, ἡ διαπαιδαγώγησις ἢ θεραπεία τοῦ ἀκαταλογίστου ἀποτελοῦσι τοὺς διορθωτικοὺς τρόπους, ἀναγομένους εἰς τὴν ποινικὴν πολιτικὴν. Ἡ ποινικὴ κοινωνιολογία τυγχάνουσα κλάδος τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης, ἀσχολεῖται οὐ μόνον περὶ τὰ κοινωνικὰ αἷτια τῆς κακουρίας ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν βελτίωσιν καὶ διάπλασιν ποινικῶν θεσμῶν, ἐν τῇ ὑψηλῇ ταύτῃ ἀποστολῇ ὁ ὑπερδραστής εὐγενὴς ἀγὼν τῆς «διεθνούς Ποινικολογικῆς Ἐνώσεως» βρίθει ἄθλων ἀγλαωτάτων. Πληθὺν νεογμώσεων προτείνει ἡ ποινικὴ κοινωνιολογία, ἐν δὲ τῇ συζητήσει τῶν πλείστων αὐτῶν ἡ «διεθνὴς ποινικολογικὴ ἔνωσις» ἀναμφηρίστως ἐπρωταγωνίστησε καὶ εὐεργετικῶς ἐδράσεν.

Νεοχῆμοι ποινικῆς ἐπιστήμης. Οὐδόλως ἐστὶν ὁδοῦ πάρεργον ἡ μνεία τῶν κυριωτάτων σημείων, τῇ διαφωτίσει τῶν ὁποίων ἡ «διεθνὴς ποινικολογικὴ ἔνωσις» τοσοῦτον συνεβάλετο καὶ πρὸς ἃ τὸ βλέμμα τῶν ποινικολόγων ἐνδελεχῶς προσηλωμένον τυγχάνει.

Κατὰ τὰς ἰσχυρούσας νομοθεσίας πολλάκις γίνεταί κατάχρησις τῆς ποινῆς, ἐνεκα μηδενὸς ἀξίῳ ἐπιβαλλέται ποινὴ ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ «*minima non curat praetor*» προτείνεται ὑπὸ Dalcke ἐπεκτετινομένων σύμφωνα τοῦ ἰδιωτικῆς προτάτου (Busse) καὶ τῆς διαδικασίας περὶ συμβιβασμοῦ ἐνώπιον διαιτητῶν, οὕτως οὐκ ὀλίγαι σύντομοι καθειρῆς τὰ ἀπεσοθεύτο, διότι ἡ βραχυχρόνιος φυλάκισις οὐδόλως βελτιοῖ οὐδ' ἐκφοβίζει, δημιουργεῖ δαπάνας, παραλύει τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τῶν φυλακῶν διὰ τῆς ἀενάου εἰσόδου καὶ ἐξόδου καθειργνυμένων καὶ ἀπολυομένων, ἀποστερεῖ τὸν φυλακισθέντα τὸν σεβασμὸν τῆς οἰκογενείας, τῶν φίλων, τῶν πελατῶν, τῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐπιστατῶν καὶ ἐν γένει τῆς κοινωνίας, ἐπειδὴ δ' οὕτω τὸ στίγμα τῆς φυλακίσεως ἀποστερεῖ αὐτὸν τὴν φιλοτιμίαν, ἡ δὲ ποινὴ οὐδεμίαν ἀγαθὴν ἐπ' αὐτὸν ἐπῆρειαν ἔσχε, διὰ τοῦτο ἐξοκέλλει καὶ καθίσταται ὑπότροπος. Ἐνεκα αὐτῶν τῶν λόγων εἰσήχθη ἡ ἐπίπληξις (admonition, Verweis, repressione giudiciale) διὰ τῶν κωδίκων εἰς Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Πορτογαλίαν, Ἰσπανίαν καὶ ἀλλαχοῦ, ἀντὶ τῶν βραχυχρόνιων φυλακίσεων ποῦ μὲν χάριν τῶν νεαρῶν πρωτοπείρων, ποῦ δ' ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας.

Κατὰ τοῦ ἐπιβλαβοῦς τῆς φυλακίσεως (emprisonnement, Gefängniss. στρέφεται καὶ ὁ ἀγγλοσαξωνικὸς θεσμὸς τῆς ὑπὸ ὅρου καταδίκης (probation of first offenders, condemnation conditionnelle ou sursis à l'execution, bedingte Verurteilung) καθ' ὃν οἱ πρωτόπειροι κακούργοι οἱ εἰς φυλάκισιν καταδικασθέντες ἐπιτυγχάνουσι συγγνώμης ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς μὴ ὑποτροπῆς. Ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς φυλακίσεως ἐτέθη ἐν ταῖς πλείσταις χώρας περιορισμός, διότι ἡ ποινὴ τῆς φυλακίσεως ὑποβαλλομένη ὁλόκληρος

ἢ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀφορᾷ βαρέα ἀδικήματα, ὅτε ὁ κακοῦργος ἔχει ἀνάγκη τῆς ποινῆς καὶ αὕτη καθ' ὃ μακροχρόνιος δὲν συνεπάγεται τὰ μνημονευθέντα ἐλαττώματα τῶν βραχυχρόνιων φυλακίσεων. Οὐδεὶς περιορισμὸς ὑπάρχει κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον, ἐπεκτείνομένης κατ' αὐτὸν μάλιστα τῆς καταδίκης ὑπὸ ὅρον καὶ εἰς τὴν ποινὴν τοῦ προστίμου (la loi Berenger). Ὡσαύτως διακρίτεον δύο συστήματα τὸ Ἀγγλοαμερικανικόν, καθ' ὃ ὑπάρχει ἀναβολὴ τῆς ἀποφάσεως, καὶ τὸ Γαλλοβελγικόν, καθ' ὃ γίνεται ἀναβολὴ τῆς ποινῆς. Ὁ ἐν λόγῳ θεσμὸς a fait le tour du monde, ἀλλ' εἰς Ἑλλάδα δὲν ἀπέβη δυστυχῶς εἰσέτι, ἰσχύει ἐν Ἀγγλίᾳ, πόλλαχού τῆς Ἀμερικῆς, ἐν Βελγικῇ, Γαλλίᾳ, ἐν τοῖς καντονίοις τῆς Γενεύης, τοῦ Neuchâtel, ἐν Νορβηγίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, διὰ διαταγμάτων ἐν Γερμανίᾳ, σχεδὸν πανταχοῦ, πλὴν τῆς Ἑλλάδος, ὑφίστανται νομοσχέδια ἔτοιμα πρὸς ψήφισιν. Ἡ στατιστικὴ μαρτυρεῖ περὶ τοῦ ἀρίστου τοῦ θεσμοῦ, ἐν Βελγικῇ κατὰ τὸν ὑπουργὸν Le Jeune ὑπάρχουσι μόνον 3 0/0, ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸν Howard 9 0/0 ὑποτροπαί, τοῦθ' ὅπερ διατρανοῖ ὅτι τὸ ὄνειρον τοῦ νομοθέτου ἐπραγματοποιήθη.

Ὡς πρὸς τὴν χρηματικὴν ποινὴν καὶ τὸ πρόστιμον, σκοπουμένων τῶν μειονεκτημάτων αὐτῶν, προτείνονται αἱ ἐπόμεναι μεταρρυθμίσεις, ἧτοι ἀναλογία μεταξὺ χρηματικῶν τιμωριῶν καὶ εισοδημάτων τῶν τιμωρουμένων, εἰσπραξίς κατ' ἀναλόγους δόσεις ἐν ἀνάγκῃ ἀντικατάστασις διὰ προσωπικῆς ἐργασίας ἐν ἐνδείᾳ τοῦ τιμωρουμένου. Ὁ Liszt ὑπέβαλεν ὑπόμνημα ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Χριστιανίας τοῦ 1892 συντηγρῶν ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμίσεων τῶν χρηματικῶν τιμωριῶν. Ἐπὶ αὐτῶν κηρύσσεται καὶ ὁ Lombroso (Le crime...).

Ὑπάρχει θεσμὸς τις, ὅστις σήμερον αποτελεῖ μέρος τῆς ποινικῆς νομοθεσίας σχεδὸν ἀπασῶν, τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν, πλὴν τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲ τῆς Σερβίας ἐξαιρουμένης, καλεῖται ἀπόλυσις ὑπὸ ὅρον (libération conditionnelle, vorläufige oder bedingte Entlassung), συνιστάμενος ἐν τῇ ἀπολύσει τοῦ καταδίκου ἐκόντος μετὰ τὴν ἀπότισιν ὀρισμένου μέρους τῆς ποινῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ὑποτροπῆς ἐν τῷ ὀρισμένῳ χρόνῳ. Ἀντὶ πάσης παρατηρήσεως ἀναφέρω τοὺς λόγους τοῦ ὑπομνήματος τοῦ Berenger πρὸς τὴν Académie des sciences morales et politiques: «ὁ προσκαίρως καταδικασθεὶς εὐρεθήσεται θᾶσσον ἢ βράδιον ἐν τῇ συναναστροφῇ τῶν ὁμοίων, ἀνάγκη ἄρα νὰ προπαρασκευάσωμεν αὐτὸν εἰσάγοντες εἰς νέαν φάσιν δυναμένην νὰ ἀποδείξῃ, ἐάν τις δύνηται νὰ ὑπολογίσῃ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ, καὶ χρησιμεύουσιν ὡς διάβασις εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς ἣν θὰ ἀποδοθῇ ἡμέραν τινά».

Ἡ παραγραφὴ ἰδίως τῆς ποινῆς ἀντικρυς ἀντίκειται ταῖς προσπάθειαις πρὸς καταπολέμησιν τῆς κακούργιας, διότι, ἀφ' οὗ ἡ ἀτιμωρησία φοβερωτέρα ἐστὶ τοῦ ἀδικήματος αὐτοῦ, θεσμὸς τοσοῦτον ἐώλως δικαιολογούμενος τυγχάνει ἀποβολικῆς, τὸ ἀγγλοαμερικανικὸν δίκαιον ἀγνοεῖ αὐτόν, ἡ ἐπιστήμη προγράφει αὐτόν, οὕτως ὁ Garofalo καὶ ἐν γένει ἡ ἰταλικὴ σχολή, ὡς καὶ ὁ Prins κατακρίνουσι τὴν παραγραφὴν οὗτος λέγει op. cit. «Παραγραφὴ ἐστίν

ἡ καθαρὰ καὶ ἀπλὴ ἀτιμωρησία, καὶ ἡ ἀτιμωρησία ἐστὶ κακὸν παράδειγμα τῷ ὄχλῳ, ὅστις δὲν ποιεῖται τὰς παρατηρήσεις τὰς θεωρητικὰς τῶν ὑπεραπιστῶν τῆς παραγραφῆς».

Μεγάλως συζητεῖται νῦν ἡ σημασία τῶν αἰτίων (motifs, motive) τοῦ ἀδικήματος ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ· τὸ πρόβλημα οὐδόλως ἄγνωστον ἦν τοῖς παλαιτέροις ποινικολόγοις, ὁ Thomasius ἤψατο αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Wahlberg πρὸ 25ετίας περίπου ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ «Prinzip der Individualisirung» ἐπραγματεύσατο τὸ ζήτημα ὑποστηρίξας ὡσαύτως τὸ εἰδικὸν τῶν ποινῶν ἀναλόγως τῶν αἰτίων τοῦ ἀδικήματος. Τὸ ζήτημα ἔτυχε πρακτικῆς ἐφαρμογῆς διὰ τοῦ Stooss ἐν τῷ Νομοσχεδίῳ ποιν. κώδικος τῆς Ἑλβετίας, οὕτω δ' ἐν τοῖς ἀδικήμασι τῆς ἀνθρωποκτονίας, φόνος ἐκ πλεονεξίας (Habsucht) τιμωρεῖται βαρύτερον ἄλλου φόνου π.χ. ἐνεκα πείνης ἢ φιλοδοξίας ἢ ἐπιστημονικοῦ σκοποῦ. Διὰ τοῦ ρηθέντος νομοσχεδίου ὡς ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ ἐν τῷ ζητήματι τῶν αἰτίων ἐδόθη ὧσις σπουδαία, ὁ Garçon ἐν τινι διαλέξει ἐν τῇ société générale des prisons (Revue pénitentiaire, XX) περὶ «peines non déshonorantes» ἰσχυρίσατο ὅτι ἀντιῶσέ τῷ αἰσθήματι τοῦ λαοῦ, ἀδικήματα ἔχοντα εὐγενῆ αἰτία νὰ τιμωρῶνται διὰ τῶν αὐτῶν ποινῶν τοῦ κοινῷ δικαίου, ὡς τὰ ἐκ πάτριωτισμοῦ, φιλοδοξίας πολιτικὰ ἀδικήματα, φόνος ἐκ προκληθέντος παρὰ τοῦ θύματος θυμοῦ, ἐκ μονομαχίας καὶ λοιπά, οὕτω δὲ ὁ Garçon ἀποσκοπὼν μόνον τὰ ψυχολογικὰ αἰτία προτείνει «παράλληλους ποινάς», «peines parallèles» ἧται διαφορῶν ποινάς, ὡν εἶδος καὶ μέγεθος ἐξαρτηθήσεται ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ, ἐξηγουμένου πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ αἰτίου ἢ μὴ τοῦ αἰτίου, τὴν γνώμην ταύτην ἡσπάσατο καὶ van Calker. Ταυτίθετα ὑποστηρίζει von Liszt (Z. XVI) ἐκ κοινωριολογικῆς ἀπόψεως δομώμενος καὶ ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸ εἶδος καὶ μέγεθος τῆς ποινῆς δὲν πρέπει νὰ ποικίλλῃ ἀναλόγως τῆς διαφορᾶς τῶν αἰτίων ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ ἐπικινδύνου τοῦ κακούργου ὡς πρὸς τὴν ἐννομον τάξιν, οὕτω δὲ κατὰ τὸν Liszt οἱ κακούργοι κατὰ εὐχὴν εἰσὶν ἥττον ἐπικίνδυνοι τῶν κακούργων καθ' ἑξῆς. Πλήν ὑπάρχει καὶ media opinio καθ' ἣν τὸ εἰδικὸν τῆς ποινῆς ἀνάγκη νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τε τῶν ὑποκειμενικῶν αἰτίων καὶ τοῦ ἀντικειμενικοῦ ἀποτελέσματος τῆς πράξεως. Τὴν γνώμην ταύτην δέχεται Liepmann (op. cit.), ἥτις ἐστὶν ἀποδοκιμαστέα, διότι τὸ σύστημα τοῦτο οὐδαμῶς διαφέρει τοῦ τῆς κλασικῆς σχολῆς, καθ' ὃ τὸ ὑποκείμενον τοῦ δράστου κατ' ἐπιπολὴν ἐρευνᾶται, μετὰ δὲ τὸ τελευταῖον ἐν Πετροπόλει συνέδριον τῆς IKV ἔλαμψεν ἡ ἀλήθεια ὅτι σημασία μείζων ἀπονεμητέα τοῖς ψυχικοῖς αἰτίοις τοῦ ἀδικήματος ἢ τῷ ἀποτελέσματι αὐτοῦ καὶ τὸ ζήτημα κέχτηται ἀνυπολόγιστον σπουδαιότητα ὡς πρὸς τὴν ἀπόπειραν, ἰδίᾳ τὴν ἀστοχον, διατὶ νὰ μὴ τιμωρῆται ὡς φονεὺς ὁ πλανηθεὶς ἐν τῷ σκότει ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ φόνου καὶ ἀποκτείνας π.χ. αἶγα ἀντὶ τοῦ παιδὸς τοῦ γείτονος, ἡ ἀντικοινωνικὴ σχέψις ἐξεδηλώθη πλήρης, ἐν ταύτῃ κείται ὁ κίνδυνος τοῦ μέλλοντος καὶ οὗτος προσῆκει νὰ παταχθῇ, ὥσπερ ἐπέ-

τυχεῖ περαιτέρω ὡς πρὸς τὴν συνεργίαν, διατὶ ἡπιωτέρα ποινὴ κατὰ τοῦ συνεργοῦ, ἐὰν οὗτος τὴν αὐτὴν κακούργον σκέψιν διεστράνωσε μετὰ τῶν κυρίων αὐτουργῶν; Μία μόνη διάκρισις δικαιολογείται ἡ τῶν «προκλητικῶν» τιμωρουμένων αὐστηρότερον, καὶ «προκλητῶν» ἡπιώτερον.

Ὑπὸ τῆς κλασικῆς σχολῆς παρενοήθη ὁ θεσμὸς τῶν ἐλαφρυντικῶν περιστατικῶν, διότι ταῦτα μόνον πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀναφέρονται οὐδόλως δὲ πρὸς τὸ ἀντικειμενικὸν ἀποτέλεσμα. ὁ δικαστὴς δικαιούται νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ποινὴν ἀποσκοπῶν τὰ αἰτία τῆς ὑποκειμενικῆς ἐκφάνσεως, κυρίως δ' εἰπεῖν προσήκει νὰ γίνῃται τούτων χρῆσις μόνον προκειμένου περὶ πρωτοπείρων κακούργων, ἐν ᾧ τὰ ἐπιβαρυντικὰ περιστατικὰ προσήκει νὰ ἐφαρμόζωνται ἐπὶ ὑποτρόπων, γιγνομένης μεταξὺ αὐτῶν τῆς διακρίσεως τῶν εὐ-ρύθμων καὶ ἀρρύθμων (normaux et anormaux récidivistes) τῶν τελευταίων περιοριζομένων ἐπ' ἄριστον, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν θεραπευτηρίῳ.

Ἡ περὶ αἰτίων Λίστειος θεωρία τυγχάνει καθ' ἡμᾶς ἡ ὀρθότερα, εἰς αὐτὴν δὲ κατέληξε καὶ ἡ IKV (Internationale Kriminalistische Vereinigung).

Σοβαρώτατον πρόβλημα μεγάλως ἀσχολήσαν τὴν IKV τυγχάνει τὸ τῆς κακούργου νεολαίας. προτείνονται ἀτιμωρητικά μέχρι τοῦ 14 ἔτους, ἀντικατάστασις τῆς ποινῆς διὰ τῆς ἀνατροφῆς, κανονιζομένης διὰ νόμων καὶ ἐκτενομένης ἐπίσης ἐπὶ τὰ ἐγκαταλειμμένα τέκνα. Κατ' ἀγγλικὸν καὶ βελγικὸν σύστημα διακρίνεται ἡ κακούργος νεολαία εἰς εὐαγῶνους καὶ ἀναγῶνους, καὶ οἱ μὲν χρῆζονται μερίμνης ἀμεταπτώτου πρὸς ἡμετέραν ἀναπλάσιν, οἱ δὲ περιορισμοῦ ἐν τινι φυλακῇ ἢ ἀσφύλῳ εἰδικῷ. Αἱ ἀνωτέρω προτάσεις ἀπορρέουσιν ἐκ τῶν ἐξῆς δύο ἀναμφω ὁριστῶν ἀρχῶν, πρῶτον, ἡ νεολαία χρῆζει μᾶλλον ἀνατροφῆς ἢ καταδίκης, δευτέρον, ἡ πηγὴ τῆς κακούργιας τῆς νεολαίας τυγχάνει ἢ τὸ κληρονομικὸν ἢ ἀντικοινωνικὸν περιέχον, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀνάγκη θεραπείας ἢ διαφυλάξεως, διότι αἴτιον τῆς κακούργιας ἡ ἐναγὴς κληρονομικότης, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἀνάγκη ἄρσεως ἐκ τῆς ἀντικοινωνικῆς ἐστίας καὶ παροχῆς παιδείας. Τὰ ἐπιτροπικὰ δικαστήρια «Vormundschaftsgerichte, tribunaux de tutelle» ἀποφαίνονται περὶ τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς προσφόρου μεταχειρίσεως τῶν ἀρρύθμων καὶ εὐρύθμων παιδίων, Prins (op. cit), ἐταιρεῖαι προστατευτικαὶ καὶ φιланθρωπικαὶ τῆς ἐγκαταλειμμένης νεολαίας καταγγέλουσι τὰς παιδικὰς παρεκτροπὰς, οἱ παρέχοντες ἀντικοινωνικὸν περιέχον γεννήτορες στεροῦνται τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, κατὰλληλα δὲ καθιδρύματα χρησιμεύουσι διὰ τὴν νεολαίαν ὀνομαζόμενα «σχολαὶ φιλανθρωπικαὶ écoles de bienfaisance» χάριν τῶν εὐρύθμων παιδίων, δυνάμεναι ν' ἀντικατασταθῶσι καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τούτων εἰς τινὰ χρηστὴν οἰκογένειαν, αἱ τῆς Βελγικῆς τοιαῦται ὑπόκεινται ὑπόδειγμα ἐν Εὐρώπῃ, τοιαύτας εἶδομεν ἐν Ruysselede, Beernem διὰ θήλεα, Moll, Reckheim, Saint-Hubert, Namur διὰ θήλεα, πρὸς δὲ καὶ τὸ τῶν ἀναγῶνων τμήμα ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Gand, ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐπαγ-

γελματική διδασκαλία ἀποτελοῦσι τὸ ἔργον καὶ τὸν σκοπὸν τῶν μνημονευθέντων καθιδρυμάτων, καὶ ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει μαθήματα περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν κοινωνίαν, περὶ τῶν τρόπων τοῦ φέρεσθαι, περὶ τῆς τῶν καλῶν ἐμπειρίας, γυμναστικῆς, στρατιωτικᾶς ἀσκήσεις, κολύμβησιν, μουσικῆς, ἡ δὲ δευτέρα τὴν πρακτικὴν ἀσκήσιν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις, ὑπάρχουσι δὲ τοιαῦτα ραπτικῆς, ὑποδηματοποιίας, οἰσουργίας, ὑφαντικῆς, βιβλιοδετικῆς, ξυλουργίας, σιδηρουργίας καὶ φανοποιίας καὶ τὴν θεωρητικὴν διδασχὴν ἐν τῷ σχολείῳ. Ὑπὲρ τῶν ἐλαττωματικῶν ἢ ἀρρῦθμων παιδίων συνίστανται ἄσυλα (refuges ou maisons de préservation) ἐν οἷς πολλὰκις οἱ τρόφιμοι ὑπὸ θεραπείαν ἐνδέχεται νὰ φυλαχθῶσι καθ' ὅλον τὸν βίον. Δίδονται καὶ φάρμακα εἰδικὰ κατὰ τῶν διαφόρων κακουργικῶν ροπῶν, οὕτω κατὰ τῶν κλεπτικῶν *pulsatilla et salphur*, κατὰ τῶν φονικῶν *belladonna, mercurium, nux vomica* κ.τ.λ. κατὰ τῶν ἀφροδισιαστικῶν *Yosquiamus, cimicifuga* κ.τ.λ. (Lombroso, le crime), ἀλλ' ἴσως τινὰ τούτων ἀνήκουσι τῇ μυθολογίᾳ τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Θαυμασμὸς καὶ συγκίνησις καταλαμβάνουσι τὸν παρακολουθοῦντα τὴν δρᾶσιν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν ὑπὲρ τῆς ἐπίδεοῦς ἀγωγῆς νεολαίας. Πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐπετελέσθησαν θαυμάτια ἀληθῆ, πλὴν ἄλλων νέων καθιδρυμάτων μνημονευτέον ἐν παλαιῶν καὶ περιώνυμον ἐφηβείον ἐν Γαλλίᾳ, ἡ «ἀποικία τοῦ Mettray», ἐνθα τὰ παῖδα διαιροῦνται οὕτως εἰπεῖν εἰς οἰκογενεῖας ἐκ 16—17 μελῶν, ἐκάστης αὐτῶν κατοικούσας ἐν ἰδίῳ οἰκίῳ καὶ ἐγρύσης διευθυντὴν ἢ ὑποδιευθυντὴν. ὁὕτω δὲ κατωθωθῇ ποτὲ ἡ ὑποτροπὴ ἀπὸ 75 % νὰ καταβιβασθῇ εἰς 3,80 %.

Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι κατηγορεῖται τὰ κακούργων καταγελᾶ τῶν κομφῶν εἰρκτῶν δι' ὃ καὶ συνέβη νὰ παλινστῇ ἐκείσε πλέον ἢ τεσσαρακοντάκις καὶ τῶν ἀδιορθῶτων τούτων ὁ ἀποχωρισμὸς (elimination, Unschädlichmachung) ἐνδείκνυται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ θανατικὴ ποινὴ τυγχάνουσα ἠθικῶς καὶ πρακτικῶς ἀποβολιμαία, τῆς δι' ἡλεκτρικῆς πλήξεως ἐκτελέσεως αὐτῆς (Tarde) ἀφαίρουσας μὲν τὰς δύνεις ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ἄτοπα. Ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν κακούργων ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἔσται ἐπ' ἀόριστον τοῦθ' ὅπερ ἀνάγκη νὰ συμβαίη διὰ τῶν «ἀδιορίστων ποινικῶν ἀποφάσεων» (sentences indéterminées) ἰσχύει ἐν Ohio, οἱ καθ' ἕξιν κακούργοι κρατοῦνται ἐπ' ἀόριστον μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς, ἀπολύμενοι μόνον ἐπιστάσης τῆς βελτιώσεως, ἐν τῷ Reformatory at Elmira ἐν ἔτει 1873 ἐφηρμόσθησαν αἱ ἀδιορίστοι ἀποφάσεις κατὰ βρυποίνων πρωτοπείρων κακούργων ἡλικίας 16—30 ἐτῶν, ὀριζομένου ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ maximum καὶ minimum τῆς διαρκείας τῆς ποινῆς, ἀφιεμένης δὲ τῆς ἀπολύσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων τῇ κρίσει τοῦ συμβουλίου τῶν φυλακῶν. Brockway τυγχάνει ὁ διάτρητος διευθυντὴς τοῦ ρηθέντος σωφρονιστηρίου, ἐνῷ τὸ βαθμιατὸν σύστημα ἰσχύει, ὑπαρχουσῶν τριῶν κλάσεων καταδίκων, ἀναλόγως τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς βαθμολογίας ἐπερχομένων τοῦ προβιβασμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως, τὸ ἐν λόγῳ

καθίδρυμα υπομιμνήτκει πολὺ ἀμυδρῶς τὴν φυλακὴν, ὡς ἐκ τῆς εὐαρέστου διαμονῆς δὲ πολλάκις ἀπολυθέντες κατὰδικοὶ ἐπανακίμπουσιν οἰκαιοθελῶς, ἐν αὐτῷ ἐκδίδεται σπουδαῖον ἐβδομαδιαῖον περιοδικὸν παρὰ τῶν καταδίκων, τὸ Summary=Σύνοψις, περιέχον, πλὴν ἄλλων, χρησιμωτάτας εἰδήσεις περὶ ποινικῶν πραγμάτων (Alexander Winter, The New-York Reformatory in Elmira, with a preface by H. ; Ellis). Τὸ ζήτημα τῶν ἀδιορίστων ἀποφάσεων ἀπησχόλησε τὴν Δ. Π. Ε. ἐν τῷ συνεδρίῳ τοῦ 1896 ἐν Γενεύῃ, ἀντίπαλοι τοῦ θεσμοῦ τυγχάνουσι Prins, Tarde, Wach καὶ ἄλλοι, θιασῶται von Liszt, van Hamel, Ferri, Lombroso, ὅστις ἐξαίρει τοὺς κακούργους ἐκ γενετῆς, ἀλλ' ἐννοεῖ νῦν οὐχὶ τοὺς φέροντας τὸν περίπυστον «κακούργικὸν τύπον» ἀλλὰ τοὺς ἀπογόνους ἐπιληπτικῶν, ἐκφύλων, μεθύσων (Le crime, causet remèdes, 1899) ἐν ᾧ ὁ von Liszt ζητεῖ ἀρχὴν ἐκτελεστικὴν τῆς ποινῆς (Strafvollzugsamt), ὀρίζουσαν πότε ἐφίσταται ὁ καιρὸς τῆς βελτιώσεως καὶ ἀπολύσεως, ὁ van Hamel ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου μεταγενέστερον προκαλουμένην.

Οἱ σωφρονιστικοὶ τρόποι ἀνάγκη νὰ ἀποτελῶσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ποινικῆς νομοθεσίας, ἥ δὲ διεύθυνσις τῶν δεσμοτηρίων νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης. Ὡς ἀρτιώτερον σωφρονιστικὸν σύστημα θεωρεῖται τὸ λεγόμενον «βαθμιαῖον» (irisch system, système progressif, stufesystem, sistema progressivo, γινόμενον ὁρμητικὸν κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ sir Walter Crofton ἐν 1683 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ συνιστάμενον ἐκ 4 βαθμῶν, 1) ἀντρεψιμῆς ἀπρόνοως ἐν Μομφίον μετὰ διδασκαλίαν καὶ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς, 2) ἀντρεψιμῆς ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἀπομόνωσις ἐν νυκτί, ὁ βαθμὸς οὗτος περιλαμβάνει 5 κατηγορίας καταδίκων ἀναλόγως τοῦ ἡλικίου αὐτῶν διαμενοντων πλεον ἢ ἑλαττον ἐν αὐτῷ διὰ βαθμολογίας ὡς καὶ ἐν Ἑλμύρα προδιβαζομένων ἀπὸ τῆς τελευταίας εἰς τὴν πρώτην τῶν ρηθειῶν 5 κατηγοριῶν, 3) ἀποστολὴ εἰς τὰς διαμέσους φυλακάς (intermediate prisons, prisons intermédiaires, Zwischenanstalten, intermedio), οἷα ἐν Smithfield καὶ Lusk, ἐνθα οἱ τοῦ βαθμοῦ τούτου κατὰδικοὶ ἐργαζόμενοι ἀπολαύουσι μεγίστης ἐλευθερίας καὶ ἀναρρωνύμενοι προαλείφονται πρὸς ἔξοδον, 4) ἀπόλυσις ὑπὸ ἔθρον ἐν περιπτώσει ἀψόγου διαγωγῆς ἐκτετινομένη ἐπὶ τὸ 1/4, ἐν ποινῇ 5—15, καὶ 1/3, ἐν ποινῇ 15 καὶ πλέον ἐτῶν. Ὁ Ferri, ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ ἀπομονωτικοῦ συστήματος, «μιᾶς τῶν ἀποπλανήσεων τοῦ XIX αἰῶνος «il sistema cellulare costituisce una delle aberrazioni del secolo XIX» (Lehrb. ; der Gefängniskunde), Prins (op. cit). Θεωροῦν αὐτὸ ὡς τὸ ἀσπαστότατον πάντων συστημάτων, χῶραι δὲ τινες ὡς Οὐγγαρία, Ἰταλία, Φινλανδία ἐμιμήσαντο αὐτό. Γνωστὴ τυγχάνει τοῖς πᾶσιν ἡ ἐπαισχρὴ μεσαιωνικὴ βαρβαρότης τῶν ἐλληνικῶν φυλακῶν, δι' ὃ τὸ ζήτημα αὐτῶν ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ τὸ ἀρτίσυστατον Ἑλληνικὸν Τμήμα τῆς Δ. Π. Ε. ὀφείλει νὰ ἄρξηται τῆς δράσεως αὐτοῦ, ὁ δὲ σοφὸς πρόεδρος αὐτοῦ, κύριος ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Α. Π. Κ. Μανιάκης ἔχει

ἔτοιμον ὑπόμνημα περὶ ἐπιλύσεως παρ' ἡμῖν τοῦ περὶ φυλακῶν προβλήματος, ὅπερ πρόκειται νὰ ἀσχολήσῃ λίαν προτεχῶς τὸ Ε. Τ., ἐνθαρρυνόμενον μεγάλως καὶ ὑπὸ τοῦ πολλῶς ὑπὲρ τῶν φυλακῶν διατρανωθέντος θερμοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

Πηγαὶ πολυχέυμονες κακουργίαι τυγχάνουσιν ἡ ἐπαιτεία, ἡ ἀλητεία καὶ ἡ μέθη. Κατὰ τούτων ἐνδείκνυνται μέτρα προληπτικὰ καὶ κατασταλτικὰ· ἐν τοῖς πρώτοις καταλέγονται ἡ προστασία τῶν βρεφῶν, τῶν ἐγκαταλελειμμένων ἢ κακῶς ἀνατρεφόντων τέκνων, διὰ βρεφοκομείων, ὀρφανοτροφείων, καθιδρύματα εἰδικὰ ὑπὲρ ἐγκαταλελειμμένων τέκνων (institutions pour les enfants abandonnés), σχολεῖα νυκτερινὰ ἢ τῶν ἐορτῶν παρέχοντα πολλὰς τροφὴν καὶ ἐνδυσκασίαν (institutions destinées à l'éducation), αἱ ἐργατικαὶ ἀσφάλειαι (les assurances du travail), σωματεῖα ἀλληλοβοήθειας (sociétés de secours mutuel), οἰκονομικὰ ταμιευτήρια (caisses d'épargne, Sparkassen), συνεργατικαὶ ἐταιρεῖαι (coopérations), σωματεῖα περὶ μεταναστεύσεων, περὶ τοποθετήσεων (sociétés d'émigration, de placements), αἱ συντεχνίαι, (corporations) σωματεῖα προστατευτικὰ τῶν ἀπολυομένων ἐκ τῆς φυλακῆς (sociétés de patronage de libérés) σωματεῖα κατὰ τῆς προαγωγῆς (abolitionnistes), κατὰ τῆς σωματεμπορίας (Heim, Home), σωματεῖα τῆς ἐγκρατείας (sociétés de tempérance), θεραπευτήρια μεθύσων, πτωχοκομεία, ἐταιρεῖαι ἠθικῆς ἀναπλάσεως (sociétés de propagande morale, Verein für ethische Kultur), δημόσιοι κοιτῶνες, καταφύγια ἀνεστίων, δωρικὴ καὶ δημοσίᾳ ἀνετημοσύνη, νομοὶ διοικητικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ κατὰ τῆς αἰσθηματοποιΐας καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια· ἐν τοῖς κατασταλτικοῖς νόμοι ποινικοί, σωφρονιστήρια εἰδικὰ, ποινικὰ καὶ γεωργικὰ ἀποικίαι. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Βελγικὴ τυγχάνουσιν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κλασικαὶ ἐν Εὐρώπῃ.

Μάστιξ τῶν μεγαλουπόλεων τυγχάνουσι καὶ οἱ ἄνδρες μαστροποὶ (souteneurs, maqueraux, Zuhälter), δι' ὃ καὶ ἡ περιάλητος καὶ περιπετειώδης Lex Heinze ἐν Γερμανίᾳ ὀρθῶς ποιῶσα ἀνάγει τὸ ἀπαίσιον ἐπάγγελμα τῶν παρακρουστῶν τούτων εἰς ἀδίκημα.

Λερναία ὕδρα τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης τυγχάνει ἡ ὑποτροπὴ, διότι μεθ' ὅλα τὰ δαφιλῆ μέτρα, ἅτινα μόνον Ἀγγλικὴ πρωτοβουλία καὶ θέλησις ἠδύναντο νὰ διαβῶσι, παρὰ τὸ βιθμιαῖον σύστημα, παρὰ τὰς μεταναστεύσεις τῶν πρωτοπέφων τῆς ποινῆς, κάτω τοῦ 46 % δὲν κατῆλθεν, οἱ σκληροτράχηλοι ἥρωες τῆς ὑποτροπῆς ὑποβάλλουσιν ἑαυτοὺς εἰς τοιαύτας Ὀιδιδαίους μεταμορφώσεις, ὥστε πολλὰς ἢ ἀστυνομία καθίσταται παίγνιον αὐτῶν, ἐν τοῖς λευκώμασι τῶν ἀστυνομικῶν καταστημάτων τῶν μεγαλουπόλεων (Berolinion) ἀπαντῶσιν αἱ μᾶλλον περίεργοι καὶ ἀπίστευτοι παραλλαγαί, δι' ὃ εἰς μεγαλοφυῆς γάλλος ὁ Bertillon, ἀφορμώμενος ἐκ σχετικῶν παρατηρήσεων τοῦ Quetelet ἐπενόησε κατὰ τῶν ἀνωτέρω τεχνασμάτων τὸ ἀνθρωπομετρικὸν ἢ ἀποδεικτικὸν τῆς ταυτότητος σύστημα (Bertillon, Identifica-

tion anthropométrique. Instructions signalétiques avec Album ; La photographie judiciaire).

Ὁρισμένοι σωματικά μετρήσεις, φνσιογνωμικά σημειώσεις, φωτογραφίσεις, κατάταξις κατ' ἀριθμὸν τούτων, ἀποτελοῦσι τὸν ὄργανισμόν καὶ τὴν ἀλάθητον λειτουργίαν τοῦ ἐν λόγῳ συστήματος (il Bertillonage), ἐπομένως καὶ τὸν ἀδυσωπητότατον ἐχθρὸν τῆς διπροσωπίας, διότι ἀπὸ τοῦ 1888 ἔτους ἐτησίως ἀνεγνωρίσθησαν 500—600 ὑπότροποι (Bertillon, Actes du congrès d'anthropologie criminelle, Genève). Τὸ μνημονευθὲν σύστημα λειτουργοῦν εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ, ἀπὸ πολλοῦ δ' ὑφισταμένης συνεννοήσεως καὶ ἀλληλοβοηθείας τινὲς μεταξὺ τῶν παντοδαπῶν ἀνθρωπομετρικῶν γραφείων, ἐπήνεγκε σύγχυσιν εἰς τὴν σπεῖραν τῶν διεθνῶν λωποδυτῶν, οἵτινες δίκην χαμαιλέοντων μεταλλάσσοντες ὄψιν ἢ λύμην τῶν μεγαλοπόλεων τυγχάνουσιν.

Νέον πρόβλημα ἐν τῇ ποινικῇ ἐπιστήμῃ τυγχάνει καὶ ἡ ἐποβολὴ ἀδικήματος δι' ὑπνωτισμοῦ. Ἡ σχολὴ τῶν Παρισίων (école de la Salpêtrière) (Charcot, Richer, Binet, Féré, Brouardel, Gille de la Tourette, Reymond) ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπνωτιστοὶ εἰσι μόνον νευροπαθεῖς, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ἀδικήματος δι' ὑποβολῆς παρα τούτων ἀδύνατος. Τούναντίον ἡ σχολὴ τοῦ Nancy (Liebeault, Bernheim, Liégeois, Beaunis, Richet) ὑποστηρίζει ὅτι καὶ πάντα ὑγιεῖς ἄνθρωποι ὑπνωτιστοὶ εἰσιν, ἐπικαλοῦνται δ' οἱ θιασῶται ταύτης πειράματα, ἃ καὶ ὁ Forel Zurichensis ἐπικυροῖ (Zeitschrift für Hypnotismus...), καὶ ὅτι ἡ σχολὴ τῶν Παρισίων ἐπλανήθη ἐν τούτῳ, διότι τὰ πειράματα αὐτῆς μόνον νευροπαθεῖς ἀφείρων. Πλὴν ἐν τῇ πείρᾳ ἀκολουθεῖται ἡ γνώμη ταύτης, δι' ἣν ἡ περικάλητος Gabrielle Bombard ἡ ἐν ἔτει 1889 κατὰ προτροπὴν τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς Eyraud τὸν ἐν Παρισίοις γραμματέα συμβολαιογράφου Gouffé, διὰ βρόχου στραγγαλίσασα κατεδικάσθη, τοῦ περὶ ὑποβολῆς ἰσχυρισμοῦ ἀπορριφθέντος, πλὴν von Lilienthal (Z. VII der Hypnotismus und das Strafrecht) δέχεται πως ἀκαταλόγιστον, ὥς ἐλλειπούσης μιᾶς προϋποθέσεως τοῦ § 51 τοῦ Γερμ. ποιν. κώδικος, Selbstbestimmung ἥτοι τοῦ αὐτεξουσίου, ὡσαύτως καὶ Prins (op. cit.) λέγει αὐδὲν ἀντίκειται ἄρα τῇ ἰδέᾳ ὅτι δυνατὴ ἐστὶν κακουργικὴ ὑποβολὴ δι' ὑπνωτισμοῦ, ἣν δὲν ἴσχυσε νὰ ὑπεκφύγῃ ὁ δράστης». Ἡ βασιλικὴ Ἀκαδημία τῆς Βελγικῆς κλίνει ὑπὲρ τῆς γνώμης τῆς σχολῆς τοῦ Nancy, ἥτις φαίνεται καὶ ὀρθότερα. De Baets (L'Ypnotisme en justice) δέχεται ὅτι τὸ καταλογιστὸν θεωρεῖται ὑπάρχον ὁλόκληρον ὅτε ὁ ὑπνωτισθεὶς διετέλει ἐν γνώσει τοῦ κακουργικοῦ σκοποῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἐπιδιωχομένου, τούναντίον μεμειωμένον ὅτε ἡγνῶσι μὲν τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ὑπέβαλεν ἑαυτὸν ἐκουσίως τῷ ὑπνωτισμῷ. Καθ' ἡμᾶς ἀνακύπτει ὁλόκληρον τὸ ἀκανθῶδες καὶ περιμάχητον πρόβλημα τῶν actiones liberae in causa seu ad libertatem relatae, καθ' ἃς ἡ αἰτιώδης ἄλυστις μεταξὺ τοῦ δόλου ἢ τῆς ἀμελείας καὶ τοῦ ἀποτελέσματος διὰ τοῦ μεσολαβοῦς ἀκαταλόγιστου διασπᾶται (Liszt.

Lehrb; Katzenstein, die Strafflosigkeit der actio libera in causa). Αί ισχύουσαι ποιν. νομοθεσίαι πάσχουσι κενὰ ἐπίσης ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς πράξεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ, δι' ὃ εἰδικὸς νόμος τῆς 30 Μαΐου 1902 ἐν Βελγικῇ ἀπειλεῖ κατ' αὐτοῦ βαρεῖαν ποινὴν.

Ὡσαύτως εἰρήσθω διὰ βραχέων ὅτι ἡ χρῆσις τῆς φωτογραφίας ἐν τῇ ἀνιχνεύσει καὶ ἀποδείξει ἀδικήματος σπουδαιοτάτης σημασίας τυγχάνει· διότι ἡ ὀλεθρία ἐπήρεια τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν ἰχνῶν, τοῦ σώματος, τοῦ τόπου τοῦ ἀδικήματος ἐκμηδενίζεται διὰ τῆς φωτογραφήσεως τούτων, τούναντίον δὲ ψυχολογικὰ πειρίσματα τοῦ ἐκ Breslau ὑφηγητοῦ Stern ἐμείωσαν σοβαρῶς τὸ γόητρον τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, βεβαιωθέντος ὅτι αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων οὐδόλως ἀπολαύουσιν ἐν πάτῃ περιπτώσει φωτογραφικῆς ἢ κινηματογραφικῆς ἀκριβείας ἢ δὲ συμφωνία αὐτῶν τυγχάνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προῖδν τῆς λογικῆς, ἢ ἀποκύημα τῆς φαντασίας, σπανίως δ' ἀποτελέσμα τῆς ἀμέσου τῆς πραγματικότητος ἀντιλήψεως.

Proal (le crime et la peine), Liégeois La suggestion et le somnambulisme) κηρύσσονται κατὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὡς τρόπον πρὸς ἀπόσπασιν ὁμολογιῶν παρὰ τοῦ ὑπνωτιζομένου κατηγορουμένου, διότι τοιαῦτα ὁμολογία τυγχάνουσιν ἀκούσιοι, τοῦ ὅπερ ἀντίκειται ταῖς ισχυούσαις ποινικαῖς δικονομίαις.

Τὸ ἐν Πετρούπολει συνέδριον τῆς Δ. Π. Ε. συνεζήτησε καὶ τὸ ἐξῆς πρόβλημα· ποῖαι μεταρρυθμίσεις εἰσὶν ἀναγκαῖαι ἐν τῇ προανακρίσει καὶ τῇ ἀνακρίσει ἐξασφαλιζομένων πασῶν τῶν δυνατῶν ἐγγυήσεων, τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς ἀνιχνεύσεως τῆς ἀληθείας; Αἱ λύσεις τοῦ Garraud (Bulletin de l'Union internationale du droit pénal) ἐγένοντο ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας ἀποδεκταί. 1) Ἡ βάσις τῶν ἐν τῇ προανακρίσει εἰσακτέων μεταρρυθμίσεων εἰσὶν ὁ χωρισμὸς τῶν ἀστυνομικῶν καὶ δικαστικῶν δικαιοδοσιῶν καὶ ἡ διοργάνωσις τῆς κατ' ἀντιμωλίαν, διαδικασίας. 2) Ἀπασαὶ αἱ λειτουργίαι τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας πρέπει νὰ μεταθιβάσθωσι τῇ πάντως ὑπευθύνῳ εἰσαγγελίᾳ ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τοῦ δικαστοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν προφυλάκισιν παρατηρήτέον ὅτι εἰς θεσμοὺς ισχύον ἐν Γαλλίᾳ, Βελγικῇ, Αὐστρίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ πανταχοῦ ἐπικροτούμενος τυγχάνει ὁ ἐπιτρέπων τῷ ὑποδίκῳ τὴν μετὰ τοῦ δικηγόρου συγκοινωνίαν.

Πρὸς μόρφωσιν δεξιῶν ποινικῶν νομοθετῶν καὶ δικαστῶν ἀνάγκη προπαρασκευῆς ἐπιστημονικῆς, ἡ ξηρὰ ἐρμηνεία τῶν ποινικῶν κωδίκων ἐλέγχεται σφόδρα ἀνεπαρκής, ἀπαιτεῖται συγκριτικὴ μελέτη τῶν ποικίλων ποινικῶν νομοθεσιῶν, διδασκαλία ποινικῆς κοινωνιολογίας, ποινικῆς πολιτικῆς, ποινικῆς στατιστικῆς, ἀνθρωπομετρίας, ποινικῆς ψυχολογίας, ἱατροδικαστικῆς, ψυχιατρικῆς, σωφρονιστικῆς καὶ ἀνθρωπολογίας ἢ βιολογίας μόνον τοιαῦτα σταθμὰ ἐὰν τεθῶσιν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ποινικῶν δικαστῶν δύναται

ἡ τρίτάνη τῆς ἰχναίας Θέμιδος νὰ τύχη τῆς ποθητῆς ἰσορροπίας.

Ἐπίλογος.—Τοιαύτη τις ἡ κίνησις τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἄχρι σήμερον, τοιαύτη τις ἡ συμβολή καὶ ἡ δρᾶσις τῆς Δ. Π. Ε., τῆς Τμημα ἰδρύεται ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ παράδειγμα πασῶν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν τῇ ἀξιεπαίνῳ πρωτοβουλίᾳ τοῦ φιλοτίμου καὶ ῥέκτου συναδέλφου κυρίου δικηγόρου Πελοπίδα Ἡλιοπούλου, ὅστις καὶ γραμματεὺς τοῦ Ἑλλ. Τμήματος μιᾷ φωνῇ ἐξελέγη. Καθῆκον εἶχομεν νὰ μὴ ὑστερήσωμεν κατὰ τοῦτο καὶ καθῆκον ἔχομεν νὰ ἀναδείξωμεν τὸ Ε. Τ. ἰσοστάσιον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀντάξιον τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τῆς Δ. Π. Ε., ἐπ' αὐτὸν τοῦ εὐγενοῦς πόθου τῶν δομητόρων αὐτῆς. Τίνα καὶ ποῖα τὰ κοινωνικὰ αἴτια τῆς ὁσημέραι πληθυνομένης κακουργίας ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα φρικτὰς τις βλέπων ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ ὅτι μόνον οὐ καθ' ἐκάστην ἡμέραν χραίνονται δολοφόνοι ἑλληνικαὶ χεῖρες δι' αἵματος ἑλληνικοῦ, τίνα καὶ ποῖα τὰ κοινωνικὰ καὶ ποινικὰ μέτρα κατὰ τῆς καθόλου κακουργίας ἐν Ἑλλάδι ἔσονται τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν καὶ ἀσχολιῶν τοῦ Ε. Τ., ἡ δ' ἀποστολὴ αὕτη τυγχάνει τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς σημασίας, διότι τὸ μὲν συκοφαντεῖται ἡ τοῦ ὄλου ἔθνους ἡμῶν ἡθικὴ, τῆς στατιστικῆς δεικνυούσης ὅτι ἡ Ἑλλὰς τὸ record ἐν τῇ κακουργίᾳ ἔχει τὸ δευτέρου ἐσωτερικῇ τίχτεται, τιτρωσκομένης διηνεχῶς τῆς κοινωνίας καὶ πολιτείας, καὶ δὴ ἐπιβαρυνομένης τῆς τελευταίας δι' ὑπερόγκων δαπανῶν πρὸς συντήρησιν πολυαριθμῶν φυλακῶν καὶ πεφυλαχισμένων καὶ στερουμένης συνάμα σθεαστοῦ ἀριθμοῦ στρατιωτικῶς χρησίμων βραχιόνων, ὅθεν ἀνάγκη ἐπείγουσα νὰ ἐπέλθωσιν ἅπαντα τὰ κατὰ τῆς δίκην φαγεδαίνης ἐξαπλουμένης ὁσημέραι κακουργίας ἀντισηκώματα, ἅτινα ἡ νεωτέρα ποινικὴ ἐπιστήμη ὑπαγορεύει, τοῦθ' ὅπερ ἐπιτευχθήσεται τότε, ὅταν τὸ Ε. Τ. ἐπιμελῶς ἀκολουθῇ τῷ ἄρματι τῆς εὐρωπαϊκῆς σοφίας καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀρδεύον διὰ τῶν πανταχόθεν τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν ἀφθόνως ἀναβλύζόντων ναμίτων τὴν διψαλέαν ἡμῶν πατρίδα, ἥτις οὕτω περιεπομένη οὐδόλως θὰ βραδύνῃ νὰ καρποφορήσῃ, τὴν δ' ἐλπίδα ταύτην ἐμπνέει ἡμῖν ἡ σκέψις ὅτι καλῶν διαθέσεων ὑπαρχουσῶν ἤδη, ἀγαθὰ ἰδέαι ἀποφέρουσιν ἀγαθὰς πράξεις».

Ν. Γ. Βλιάμος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000000191

AKAΔHMIA

AOHNΩN

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ